

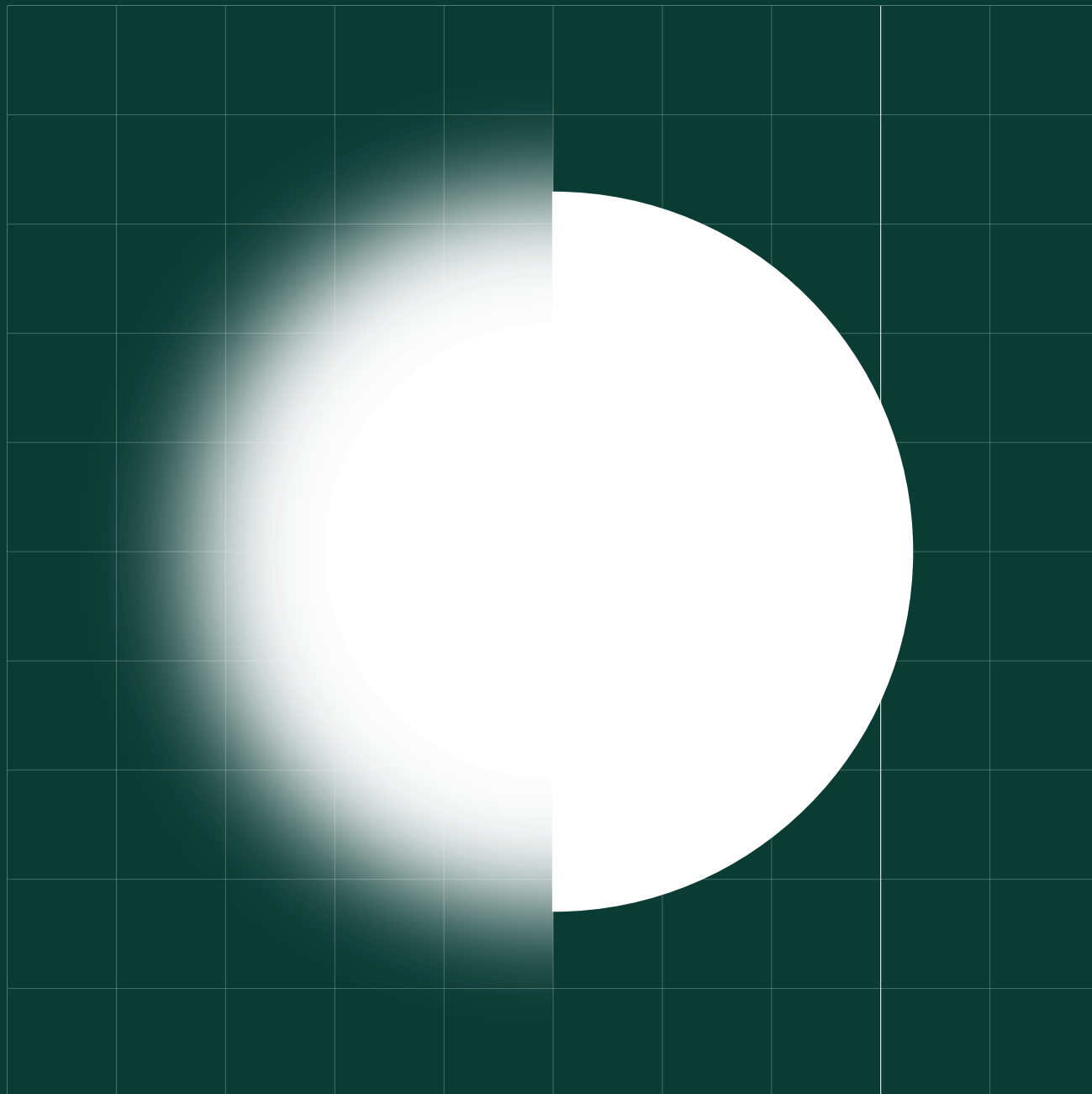
Analyse af bedre kvalitet i oplæring og undervisning på serviceassistent-uddannelsen

Udarbejdet af

Moos-Bjerre Consultants

Samarbejdspartnere

Serviceerhvervenes Uddannelsessekretariat
Uddannelsesudvalget for Rengøring og Service

Indhold

01	Formål og baggrund for analysen	s. 3	07	Påvirkning af undervisningen pba. forskelle i elevbaggrunde	s. 30-39
02	Delanalyse 1: Kvalitet i oplæringen Analysens hovedkonklusioner	s. 4-8	08	Nuværende tiltag til opretholdelse af kvalitet i undervisningen	s. 40-47
03	Strukturering af oplæringsforløb på oplæringsstederne	s. 9-15	09	Metode og datagrundlag	s. 48-49
04	Oplæringsstedernes oplevede udfordringer ved oplæringsforløb	s. 16-20			
05	Oplæringsstedernes sikring af kvalitet i oplæringen	s. 21-25			
06	Delanalyse 2: Kvalitet i undervisningen Analysens hovedkonklusioner	s. 26-29			

Formål og baggrund for analysen

Indeværende analyse og rapport er udarbejdet på opdrag fra Serviceerhvervenes Uddannelsessekretariat (SUS) og Uddannelsesudvalget for Rengøring og Service. Analysen har til formål at undersøge, hvordan der kan opretholdes høj kvalitet i undervisning såvel som oplæring på serviceassistentuddannelsen. Analysen er dermed opdelt i to delanalyser, som har hver deres separate datakilder.

Delanalyse 1: Kvalitet i oplæringen

Denne delanalyse stiller skarpt på oplæringsdelen af serviceassistentuddannelsen. Herunder afdækkes det ifm. analysen, hvilke roller og ansvar uddannelsesansvarlige og praktikvejledere/oplæringsansvarlige varetager på lærepladserne ift. oplæringen af elever, herunder om de oplever nogle udfordringer ifm. oplæringen. Delanalysen har yderligere haft til formål at kortlægge og undersøge kvaliteten og anvendeligheden af de eksisterende tilbud og ressourcer (herunder manualer, kurser og lign.), som skal hjælpe den oplæringsansvarlige med at formidle til og oplære elever. Endelig har analysen fokus på hvilke ønsker og input, som uddannelses- og oplæringsansvarlige har til nye ressourcer og tilbud, som kan støtte dem i oplæringsopgaven.

Delanalyse 2: Kvalitet i undervisningen

Denne delanalyse stiller skarpt på undervisningen (skoleperioderne) på serviceassistentuddannelsen. Særligt har der i denne analyse været fokus på, at uddannelsen bærer præg af en elevgruppe med store spredninger elevernes kulturelle og sproglige baggrund, alder, og personlige baggrunde. Analysen har til formål at undersøge praksis i undervisningen af denne elevgruppe, herunder hvilke udfordringer, som kan opstå, samt i hvilke fordele, som der kan drages af elevernes forskellige baggrunde. Endelig skal analysen afdække tiltag og strategier, som mindsker forringelser af kvaliteten af undervisningen pba. spredninger i elevgruppen.

Overblik over datakilder: Delanalyse 1: Oplæringen

Datakilde	Interviews med lærepladskon-sulenter	Survey blandt godkendte læresteder	Interviews med oplæringsansvarlige
Antal	4 interviews	93 besvarelser	12 interviews

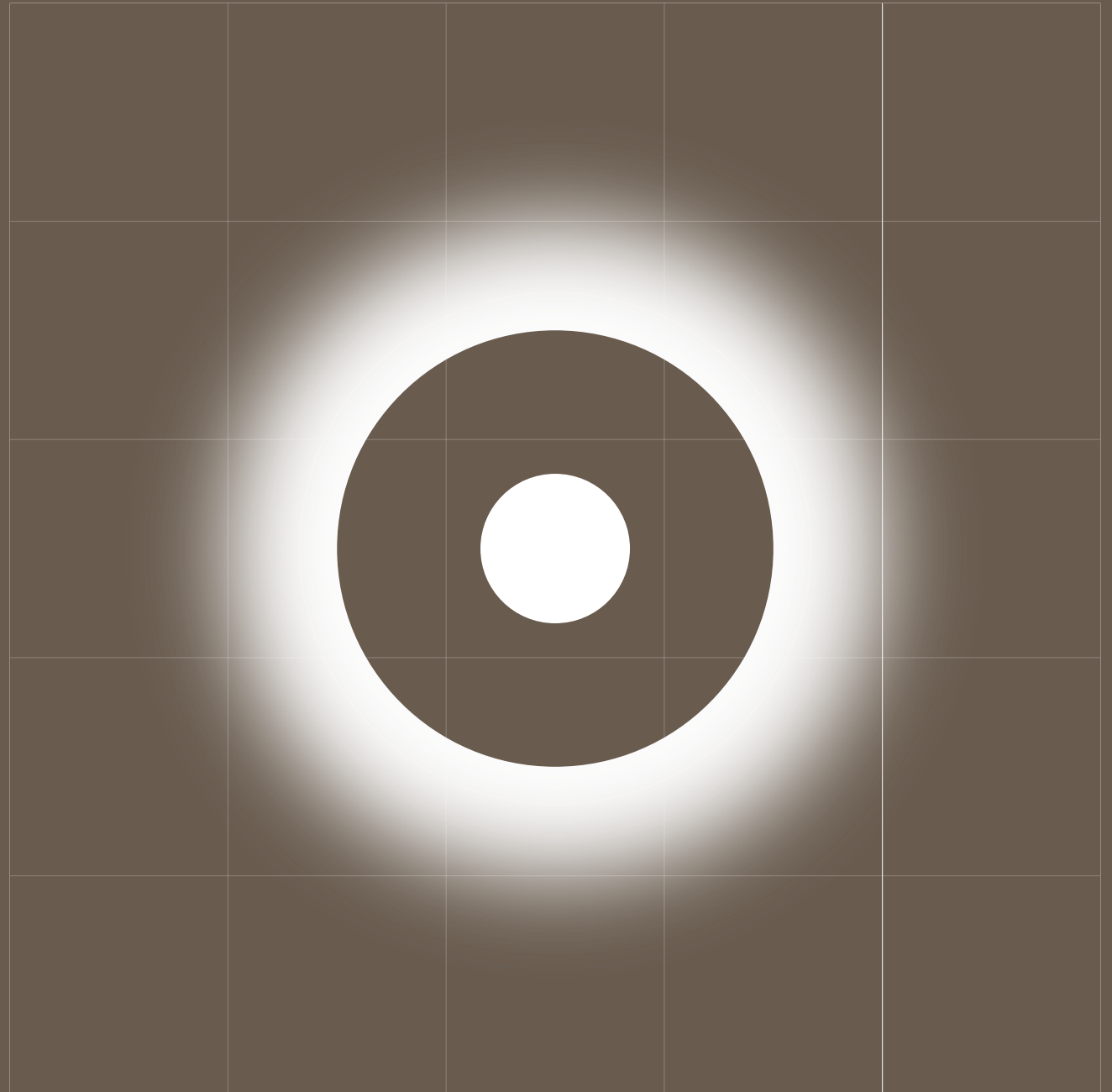
Overblik over datakilder: Delanalyse 2: Undervisningen

Datakilde	Interviews med videns-personer	Skolebesøg m. observation af undervisningen	Fokusgruppe med faglærere	Interviews med nyuddannede fra serviceassistent-uddannelsen
Antal	6 interviews	2 besøg	1 fokusgruppe med 6 deltagende faglærere	6 interviews

De enkelte datakilder er yderligere beskrevet dybdegående i rapportens metodeafsnit (se s. 52)

Delanalyse 1: Kvalitet i oplæringen

Denne delanalyse har fokus på kvaliteten i oplæringen på oplæringsstederne. Analysen har til formål at belyse, hvordan lærestederne strukturerer elevernes oplæringsforløb i praksis herunder brugen af oplærings- og uddannelsesansvarlige og disses forskellige roller og opgaver. Derudover sættes der fokus på hvilke udfordringer lærestederne oplever. Afslutningsvis afdækkes hvordan lærepladserne sikrer kvalitet i oplæringen, samt deres ønsker til forbedrede tiltag og ressourcer for at højne kvaliteten.

Analysens hovedkonklusioner - Delanalyse 1: Kvalitet i oplæringen

01

De fleste oplæringssteder arbejder ud fra en fleksibel oplæringsplan med fokus på daglige og individuelle behov

- Flertallet af læresteder arbejder ud fra en fleksibel oplæring med fokus på de daglige behov. Lærepladserne fremhæver, at der er behov for muligheden for løbende at tilpasse oplæringen af eleverne, idet hverdagen i driften er uforudsigelig. Samtidig har eleverne meget forskellige behov og udgangspunkter, som oplæringen skal imødekomme. F.eks. kan eleverne have forskellig erhvervserfaring, alder eller livssituation, som kan påvirke oplæringen.
- Større oplæringssteder, og især større offentlige oplæringssteder, arbejder oftere ud fra mere fastlagte oplæringsplaner. Generelt vurderes det, at der på offentlige oplæringssteder oftere er flere ressourcer til oplæring, og at elever i private virksomheder kan være mere overladt til sig selv.

02

De fleste oplæringssteder har både en uddannelsesansvarlig og en oplæringsansvarlig

- 79 pct. af lærestederne har en oplæringsansvarlig, mens 73 pct. har en uddannelsesansvarlig. 69 pct. har begge dele, mens 12 pct. ikke har nogle af delene.
- At et lærested angiver hverken at have en uddannelses- eller oplæringsansvarlig kan indikere, at de arbejder ud fra en fleksibel tilgang til oplæring, eller at ansvarsfordelingen for elevens forløb ikke er tydeligt defineret, men i stedet ses som et fælles ansvar.
- Den mest udbredte årsag til ikke at have en oplæringsansvarlig eller en uddannelsesansvarlig er, at der ikke er tradition for formel oplæring.

03

Oplæringsansvarlige tager sig primært af (sidemand)s oplæringen, mens uddannelsesansvarlige primært har ansvar for dokumentation og rapportering. Flere områder er dog et fælles ansvar

- Halvdelen af lærestederne oplever, at oplæring og sidemandsoplæring er en primær opgave for deres oplæringsansvarlige, men dette kun er en primær opgave for en tredjedel af de uddannelsesansvarlige. Omvendt angiver fire ud ti, at en primær opgave for deres uddannelsesansvarlige er dokumentation og rapportering, mens dette kun er en primær opgave for en fjerdedel af de oplæringsansvarlige.
- På andre områder er det dog i højere grad et delt ansvar mellem oplærings- og uddannelsesansvarlig. Således er f.eks. planlægning af oplæring et primært ansvarsområde for både oplærings- og uddannelsesansvarlige.

Analysens hovedkonklusioner - Delanalyse 1: Kvalitet i oplæringen

04

Den gode oplæring afhænger af, at oplæringsstedet er motiveret i opgaven omkring at udvikle eleven, afsætter de fornødne ressourcer til oplæringen og et godt samarbejde mellem skole og oplæringssted

- Analysen viser, at det vigtigste for et vellykket oplæringsforløb er lærestedets indstilling til oplæringen, og at der afsættes de fornødne ressourcer til at varetage oplæringsforløbet. Oplæringsstedet skal være motiveret for at løfte oplæringsopgaven, og være åbne overfor, at eleven også kan udvikle og bidrage med ny viden til lærestedet. Samtidig skal der afsættes de fornødne ressourcer til, at eleven kan blive lært godt op, hvor der f.eks. er tid nok i sidemandsoplæringen.
- De større oplæringssteder har ofte godt styr på oplæringen. De har sædvanligvis haft mange elever igennem og har administrative ressourcer. Omvendt kan mindre oplæringssteder opleve udfordringer med planlægning og strukturering, herunder økonomi, opfølgning og vejledning.

05

2/3 læresteder har gode oplevelser med at oplære elever

- Uddannelses- og oplæringsansvarlige fremhæver, at de i oplæringen oplever at have glade medarbejdere, som opbygger faglig stolthed og udvikler sig, samtidig med at de udvikler lærestedet.
- Det fremhæves også positivt, at man som lærested bidrager til at uddanne inden for faget, og at man gennem dette arbejde håber på at kunne rekruttere mere faglært arbejdskraft i fremtiden.
- Endelig nævnes det sociale udbytte af oplæringen og uddannelsen af medarbejdere. Medarbejderne arbejder bedre tværfagligt på lærestedet, og opbygger netværk på tværs af afdelingerne på arbejdspladsen.

06

Knap 1/3 oplæringssteder har oplevet væsentlige udfordringer i oplæringen af elever – Flere oplever, at mangle viden om, hvad det indebærer at være oplæringssted, og efterspørger samarbejde med skolen

- En af de mest fremtrædende udfordringer, som fremhæves, er, at flere oplæringssteder oplever at have svært ved at gennemskue, hvad det indebærer at være oplæringssted – herunder hvordan og hvornår man har levet op til uddannelsesmålene.
- En anden væsentlig udfordring er manglende samarbejde og dialog med skolerne under selve oplæringen. Oplæringsstederne oplever, at de er på egen hånd, når først oplæringen er i gang, og mangler opfølgning og vejledning fra skolerne.

Analysens hovedkonklusioner - Delanalyse 1: Kvalitet i oplæringen

07

Flere oplever, at det administrative arbejde er tungt, samt at de mangler tid til planlægning og koordinering af forløbet

- Flere læresteder beskriver, at der følger meget besværligt papirarbejde med at have en elev, og at denne administrative byrde kan være en udfordring i oplæringsforløbet.
- Det fremhæves desuden af flere læresteder, at der mangler tid i hverdagen til planlægning og koordinering af oplæringsforløbet, herunder når eleven skal ud i forskellige afdelinger.

08

Næsten 1/3 læresteder oplever udfordringer med elevers faglige niveau

- Nogle elever har brug for meget hjælp og støtte. På læresteder, hvor der arbejdes med patienter, kan nogle elever også blive overraskede over, hvor tæt man er på patienterne i oplæringen.
- Det fremhæves, at der kan være sprog- og forståelsesmæssige udfordringer hos eleverne, som kan gøre oplæringen mere udfordrende.
- Nogle elever har derudover personlige udfordringer, herunder udfordringer i deres privatliv, som ikke alene besværliggør oplæringen, men også generelt påvirker lærestedet og samarbejdet med kolleger.

09

Flere oplæringssteder er usikre på, om deres oplæring er fyldestgørende, og om den lever op til uddannelsens mål

- Flere læresteder beskriver det som en udfordring, at de er usikre på, om deres oplæring er god nok, og om de lever op til alle uddannelsesmålene. For nogle læresteder er det svært at leve op til mål om, f.eks. køkken- og receptionsgaver eller polish. Nogle oplæringssteder har heller ikke bestemte maskiner til rådighed.
- Lærepladskonsulenterne fremhæver, at eleverne nogle steder læres op af ufaglærte medarbejdere. Dog vil et krav om, at elever læres op af faglært personale medføre, at langt færre ville kunne blive uddannet. Samtidigt nævnes det, at det kan være en udfordring for lærestederne at leve op til uddannelsesmålene, idet nogle kan opleves som forældede, mens andre kan opleves som manglende, f.eks. uddannelsesmål relateret til teknologi eller digitale kompetencer.

Analysens hovedkonklusioner - Delanalyse 1: Kvalitet i oplæringen

10

På nogle læresteder kan eleven blive set som en almindelig medarbejder

- Både lærepladskonsulenter, nyuddannede og oplærings- og uddannelsesansvarlige problematiserer, at elever nogle steder i højere grad ses som ansatte end som elever, og at de arbejder for selvstændigt. Selvom dette også betyder, at elever i høj grad ses som ligeværdige og som en del af teamet, går det ud over elevernes udvikling og oplæring.
- Det er især på mindre oplæringssteder, at dette er en udfordring, ligesom at nye oplæringssteder kan have svært ved at vurdere, hvor meget eleven må arbejde selvstændigt.

11

Lærestederne benytter især sidemands-oplæring og interne manualer og guides til at sikre kvalitet i oplæringen

- Flest læresteder sikrer kvalitet i oplæringen gennem sidemandsoplæring. Der er her, at eleven lærer af den oplæringsansvarliges erfaringer, og herefter selv får lov at prøve i praksis.
- Lidt over halvdelen læresteder benytter interne manualer og guides. Det beskrives af flere uddannelses- og oplæringsansvarlige, at de enkelte læresteder kan have udviklet forskellige skemaer, check-lister og uddannelsesplaner for at sikre, at eleverne lærer det, de skal.

12

Teori og praksis forbindes gennem planlægning og oplæringsplaner, samtaler og feedback

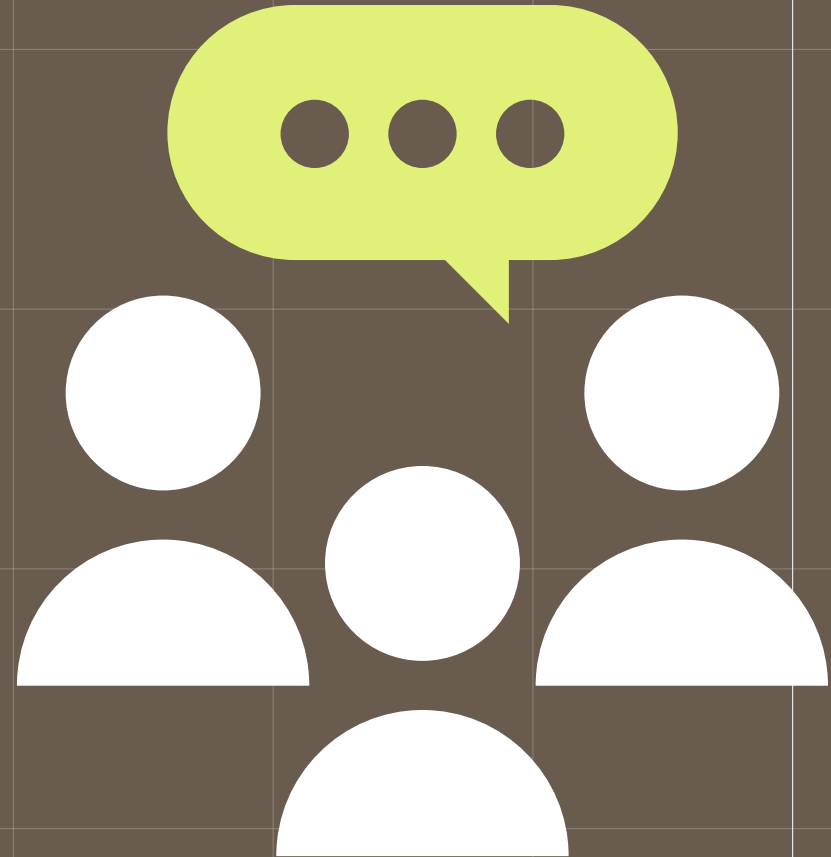
- Netop det at sørge for god planlægning og udarbejde uddannelsesplaner er for halvdelen af lærestederne en måde at forbinde teori og praksis. Teori og praksis forbindes både gennem samtaler mellem eleven og den oplæringsansvarlige samt ved feedback til eleven.
- En fjerdedel af lærestederne mener ikke, at der eksisterer nok tilbud til oplæringsansvarlige, som gør dem i stand til at forbinde teori og praksis. Dette er blandt andet fordi, at man som oplæringsansvarlig ikke er klar over, hvad eleven lærer på skolen.

13

Få kender til og benytter AMU-kurser til at opkvalificere oplærings- og uddannelsesansvarlige

- 53%, 64% og 65% af de godkendte lærepladser kender ikke til AMU-kurserne "Sidemandsoplæring", "EUD – Oplæringsvejleder for den daglige oplærer" og "EUD – Oplæringsvejleder for den uddannelsesansvarlige".
- Analysen viser, at det især er private læresteder, som hverken anvender eller kender til kurserne.

Strukturering af oplæringsforløb på oplæringsstederne

Strukturering af oplæringsforløb på oplæringsstederne I

Store forskelle på struktureringen af oplæringsforløb

Interviews med oplærings- og uddannelsesansvarlige, lærepladskonsulenter og surveyen viser, at der er stor forskel på, hvordan oplæringen struktureres på oplæringsstederne, herunder ift. vejledning og opfølgning.

Lærepladskonsulenter oplever, at større oplæringssteder har godt styr på oplæring af elever, mens de mindre kan have udfordringer med planlægning og strukturering. Samtidig har offentlige oplæringssteder oftere et struktureret system for oplæring end private. Dette skyldes primært, at de offentlige oplæringssteder ofte har flere ressourcer til oplæring.

Lærepladskonsulenterne oplever, at oplæringen er mindre struktureret hos private virksomheder, og at eleverne kan være mere overladt til sig selv.

”

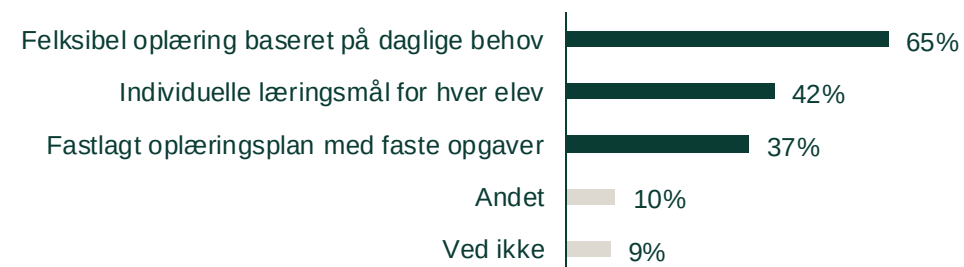
”Det offentlige er langt foran det private lige på strukturering af oplæringsforløb. Det hænger nok sammen med prioritering og ressourcer. Vores hospitaler har jo uddannet decideret oplæringsansvarlige, har vejlederdage for dem, og vi har haft noget samarbejde, hvor de bliver inviteret ind på skolen og har en vejlederdag, hvor vi sætter fokus på, hvad god onboarding kan være, og hvordan man giver tilbagemeldinger på en konstruktiv måde til en elev. Det er det ypperste, vi har. Så har vi mindre virksomheder, hvor eleverne kører mere for dem selv, uden at nogen har spurgt, hvordan deres dag er gået.”

Lærepladskonsulent

Behov for fleksibilitet i strukturering af oplæringsforløb, trods faste uddannelsesmål

Behovet for fleksibilitet i struktureringen af oplæringen går igen i samtalerne med interviewpersonerne og i surveyen. Det skyldes blandt andet, at eleverne kommer med forskellige faglige og menneskelige kompetancer og behov, som oplæringsstedet må tage hensyn til. Derudover oplever flere oplæringsansvarlige, at hverdagen i driften er for uforudsigelig til et meget struktureret oplæringsforløb, hvor ellers fastlagte planer ofte må omlægges for at imødekomme de daglige behov.

Spørgsmål: Hvordan strukturerer I typisk oplæringen af serviceassistenter og/el. rengøringssteknikere? Det er muligt at angive flere svar. n = 81

Spørgeskemaundersøgelsen indikerer, at 65 pct. strukturerer oplæringen som fleksibel oplæring baseret på daglige behov, mens 42 pct. af adspurgte læresteder strukturerer oplæringen efter individuelle læringsmål for hver elev. 37 pct. har fastlagt en oplæringsplan med faste opgaver. Der er ikke signifikante forskelle på, om arbejdspladsen er privat eller offentlig.

Strukturering af oplæringsforløb på oplæringsstederne II

Individuelle læringsmål på baggrund af elevernes kompetencer

Flere læresteder beskriver behov for løbende at tilpasse elevernes forløb baseret på deres individuelle kompetencer og behov frem for en fast oplæringsplan. En uddannelsesansvarlig forklarer, at der er betydelige forskelle i, hvilke kompetencer eleverne kommer med. For eksempel har nogle elever stor erhvervs erfaring inden for faget, mens andre har mindre, eller der kan være forskelle i elevernes alder og livssituation. Interviewmaterialet indikerer desuden, at uddannelsen af elever giver private virksomheder i højere grad end offentlige institutioner en oplevelse af intern udvikling samt tilført ny viden til virksomheden. De offentlige oplæringssteder kører oftere et mere fastlagt forløb.

”

”Vi har skemaer, som vi krydser af, når de er hos os. De skal f.eks. lære at lave forflytninger og arbejde ergonomisk, være i køkkenet og lave egenkontrol. Vi har et introduktionsskema, som vi kører efter den første uges tid. Og så ser vi, om det er nødvendigt, at de skal have mere hjælp. Der er jo forskel på elever.”

Uddannelsesansvarlig

”

”Det er sidemandsoplysning, men vi strukturerer det efter den enkelte, da der er meget forskelligt, hvilke kompetencer folk kommer med. Vi kigger på den enkelte og finder ud af deres behov og strukturerer et oplæringsforløb derefter.”

Uddannelsesansvarlig

Fleksibilitet i forhold til hverdagens uforudsigelighed

Flere uddannelsesansvarlige beskriver, at de ikke anvender fastlagte oplæringsplaner over hvilke dele af arbejdspladsen, som eleverne skal besøge på bestemte dage. Aflysninger og omrokeringer af planen sker hyppigt enten på grund af sygdom, ferie eller andet. Derfor er det vanskeligt at holde sig til fastlagte oplæringsplaner med faste opgaver.

”

”Jeg har prøvet at lave en struktureret oplæringsplan. Men vi har fundet ud af, at det ikke kan lade sig gøre. Der sker noget hele tiden, så man er nødt til at rokere. Det kan være sygdom, ferie, alt muligt. Så i stedet laver jeg en plan for hele året. Hvis de er her 6 uger, så skriver jeg, at de er 3 uger samme sted. Så kan man starte med at snuse til det, og så kan man blive sluset mere og mere ud og gå selv. Og det er med feedback fra eleverne, at det fungerer godt. Når de har været et sted tre uger, rykker de videre.”

Uddannelsesansvarlig

Offentlige oplæringssteder arbejder i højere grad ud fra faste oplæringsplaner

Enkelte oplæringsansvarlige beskriver, at de har god erfaring med at strukturere oplæringsforløbene ud fra faste oplæringsplaner og skemaer. Dette er ofte på de store, offentlige læresteder. Disse fastlagte oplæringsplaner udarbejdes typisk på baggrund af uddannelsens læremål. Dette skaber struktur og sikrer, at alle ved, hvad de skal.

”

”Vi har et helt fast skema, om at de skal på sengeafdeling, uniform, affald, operationsafsnit. Det fungerer fint. Alle ved hvad de skal.”

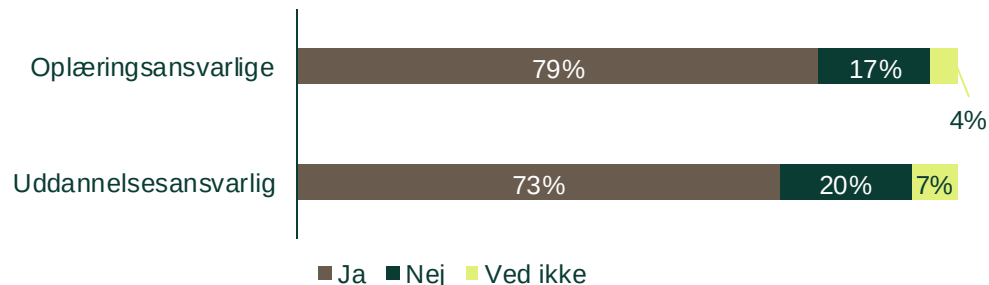
Uddannelsesansvarlig

Brug af oplærings- og uddannelsesansvarlig på lærestederne

Størstedelen af de adspurgte læresteder har enten en oplærings- eller uddannelsesansvarlig

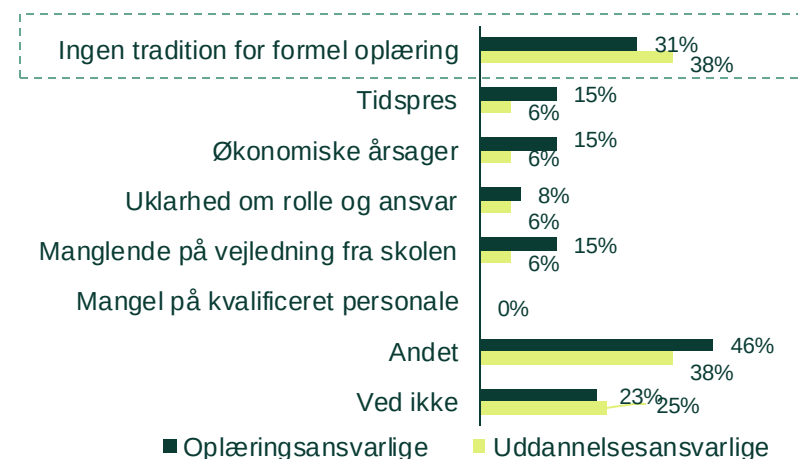
79 pct. af de adspurgte læresteder har en oplæringsansvarlig, mens 73 pct. har en uddannelsesansvarlig. 69 pct. af de adspurgte har både har en uddannelsesansvarlig og en oplæringsansvarlig, mens 12 pct. af oplæringsstederne mangler begge funktioner.

Spørgsmål: Har I en eller flere oplæringsansvarlige/uddannelsesansvarlig for serviceassistenter og/el. rengøringsteknikere på jeres arbejdsplads? n = 81

At 12 pct. hverken har en oplæringsansvarlige eller en uddannelsesansvarlig kan indikere, at nogle læresteder har en mere fleksibel tilgang til oplæringen, samt at ansvarsfordelingen for elevernes forløb ikke altid er klart defineret.

Spørgsmål: Hvad er årsagerne til, at I ikke har en oplæringsansvarlig/ uddannelsesansvarlig på jeres arbejdsplads? Det er muligt at angive flere svar. Oplæringsansvarlige n = 13, uddannelsesansvarlige n = 16.

Den hyppigste årsag, til at oplæringssteder ikke har en uddannelses- eller oplæringsansvarlig, er, at der ikke er tradition for formel oplæring i organisationen. Oplæringsstederne uden oplæringsansvarlige beskriver i fritextfelt til kategorien 'Andet', at det skyldes at 'Vi ønsker, at det er ledelsen, der har ansvar for oplæring', 'Vi bidrager allesammen til en god oplæring' eller at 'Organisationsændring har gjort, det har været sat på hold'. Læresteder uden uddannelsesansvarlige beskriver, ansvaret er delt mellem flere personer, eksempelvis ved at 'Vi er 3 serviceledere, og vi taler om det indbyrdes' eller at 'det er en opgave, der ligger på teamleder og koordinatore i samarbejde'.

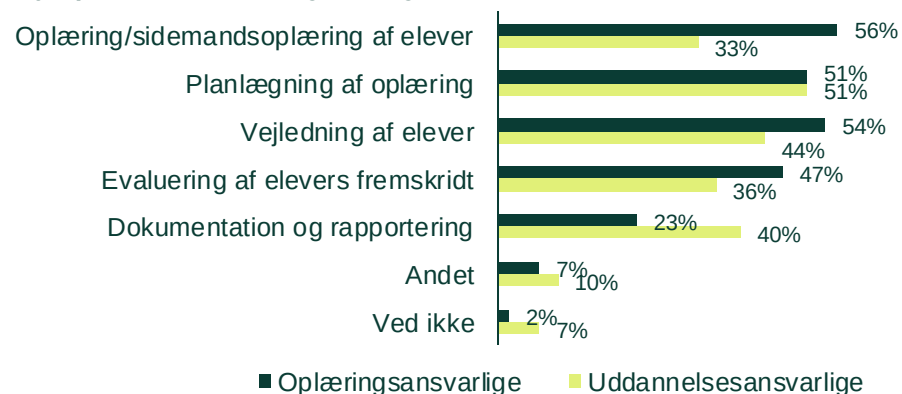
Uddannelses- og oplæringsansvarliges forskellige roller og opgaver

Forskellige roller og opgaver for de oplærings- og uddannelsesansvarlige

Af surveyens resultater fremgår det, at oplæringsansvarlige ofte står for sidemandsoplæring af elever, mens uddannelsesansvarlige i højere grad står for det administrative i form af dokumentation og rapportering. Oplæringsansvarlige er dermed oftere tættere på elevernes hverdag og praktiske oplæring. En uddannelsesansvarlig beskriver, at hun har ansvaret for elevernes trivsel, alt det administrative og har kontakten med skolen. Derimod er den oplæringsansvarlige på lærepladsen ansvarlig for at lære eleverne, f.eks. at bruge redskaber og produkter, og at sikre at alt arbejdet er udført efter forskrifterne.

Der er dog også ansvarsområder, som oplæringsansvarlige og uddannelsesansvarlige løfter i fællesskab. F.eks. er det ofte en fælles indsats at planlægge oplæring, vejlede elever og evaluere elevernes fremskridt.

Spørgsmål: Hvad er de primære opgaver for de oplæringsansvarlige og for den uddannelsesansvarlige for serviceassistenter og/el. rengøringsteknikere på jeres arbejdsplads? Det er muligt at angive flere svar. n = 81

Fordele og ulemper ved at én ansat både agerer oplærings- og uddannelsesansvarlig

Langt størstedelen af de interviewede er uddannelsesansvarlige, men flere varetager også oplæring og fungerer som oplæringsansvarlig. Der er både fordele og ulemper ved, at én person både er oplærings- og uddannelsesansvarlig. En lærepladskonsulent forholder sig kritisk til, at samme person varetager rollen som både oplærings- og uddannelsesansvarlig, da det i høj grad afhænger af den enkelte persons kvalifikationer, og derfor kan have negativ indvirkning på kvaliteten af oplæringen.

Omvendt beskriver en uddannelsesansvarlig, at hun finder det helt naturligt både at varetage rollen som oplærings- og uddannelsesansvarlig, så hun nemmere kan sikre kvaliteten i oplæringen.

”

”Det har jeg simpelthen brug for [at varetage begge roller]. Jeg kan ikke kun planlægge noget på et stykke papir, jeg skal også være en del af det. Det er det mest naturlige i verden. Jeg tror, der er mange serviceledere rundt omkring, som har den administrative funktion, men som ikke er på gulvet. Jeg er fagligt uddannet serviceassistent, men har så bare også funktionen som praktikvejleder og er tovholder.”

Uddannelsesansvarlig

Best practice: Den gode oplæring

Det gode oplæringssted: Lærestedet er motiveret og afsætter ressourcer

Lærepladskonsulenterne fortæller, at oplæringssteder, som afholder gode og vellykkede oplæringsforløb, først og fremmest er kendetegnet ved at være motiverede for at udvikle eleven og samtidig er åbne overfor muligheden for, at eleven omvendt kan være med til at udvikle virksomheden, samt afsætter de nødvendige ressourcer til at varetage oplæringen.

De større oplæringssteder, ofte offentlige institutioner eller store private virksomheder, som har en HR-afdeling og stor erfaring med at have elever, beskrives som havende godt styr på oplæringen i kraft af deres erfaring med at gennemføre oplæringsforløb og deres administrative ressourcer.

Som det ses i citatet nedenfor er der også små, private virksomheder, som sætter en stor ære i at uddanne elever, er motiverede og afsætter ressourcer til oplæring, og dermed afholder oplæringsforløb af høj kvalitet.

”

”[Der hvor oplæringen fungerer bedst], det er de lidt større, som har en HR-afdeling, som har haft tilpas mange elever igennem, så de ligesom har opbygget rutinen og arbejdsvejene, og de er trygge ved, at eleverne skal igennem. Men det kan også sagtens være den lille virksomhed, som kan se vigtigheden af at uddanne, og synes det er spændende. Og kan se, at man kan bruge det til noget i virksomheden. Og at man kan markedsføre virksomheden ift. uddannet arbejdskraft, for at vinde udbud og så videre.”

Lærepladskonsulent

Sidemandsoplæring med den rette mængde tid og kompetence til at lære fra sig

En nyuddannet hospitalsserviceassistent beskriver, hvordan det var en god oplevelse at være i oplæring. Hun fremhæver især, hvordan det var lærerigt at besøge mange forskellige afdelinger på hospitalet, og løbende har haft sideoplæring med en kollega som havde tid nok og var god til at lære fra sig.

”

”Det var faktisk lige en øjenåbner at komme ud på sygehuset. Jeg har været på intensiv, øre-næste-hals afdelingen, centralkøkkenet og på skadestuen. Det har åbnet øjnene for mig. Det var faktisk fedt at komme derind. Jeg er gået sammen med en på sygehuset, på de forskellige afdelinger. Jeg måtte ikke gå alene jo, for jeg var bare elev. Det fungerede godt, der var masser af tid. De var gode til at lære fra sig.”

Nyuddannet hospitalsserviceassistent

Den gode lærested: God dialog mellem skole og lærested

Lærepladskonsulenterne beskriver, at gode oplæringssteder er de steder, hvor der er god dialog mellem skole og oplæringsstedet, da det er med til at sikre høj kvalitet.

”

”Det er dialogen mellem os som skole og virksomheden. Dialogen, hvis der er noget der ikke fungerer. Vi er sammen om at sikre en god kvalitet [skolen og virksomheden].”

Lærepladskonsulent

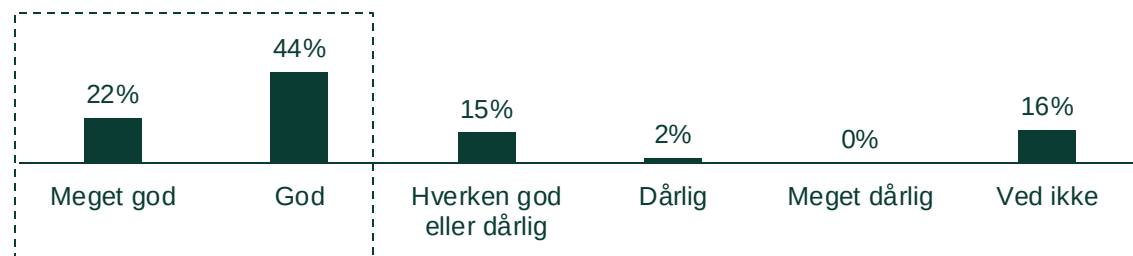
Positive oplevelser med oplæring af elever fra serviceuddannelsen

Størstedelen af oplæringssteder har gode oplevelser med at oplære elever

Størstedelen af de adspurgte godkendte lærepladser har gode oplevelser med at oplære elever fra serviceassistentuddannelsen. Hele to ud af tre læresteder vurderer deres oplevelse med at oplære elever som god eller meget god.

Lærepladser beskriver gode oplevelser på forskellige måder, som illustreret til højre. Nogle fremhæver bidraget til branchen ift. at sikre uddannet arbejdskraft, og andre fremhæver det udviklende og spændende aspekt i at have elever, som bidrager til udviklingen på arbejdspladsen. Endelig fremhæves elevernes faglige og personlige fremskridt i løbet af deres uddannelsestid, hvor det opleves, at eleverne f.eks. opbygger faglig stolthed, bliver mere fleksible i deres opgaveløsning, samt bliver bedre til at samarbejde.

Spørgsmål: Hvordan vil du vurdere jeres oplevelse som læreplads med at oplære elever fra serviceassistentuddannelsen? n = 81

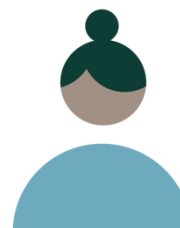
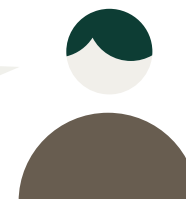

De godkendte lærepladser nævner flere positive oplevelser og fordele ved at oplære elever

"Det er spændende og udviklende at have elever. Vi har glade medarbejdere, der får en erhvervsuddannelse og bliver dygtigere."

"Det er rart at kunne bidrage til at uddanne elever indenfor faget, blandt andet i håb om at kunne rekruttere uddannet personale."

"Vi kan se, de positive fremskridt elever tager, og det er fedt at give sin viden videre."

"Vi uddanner hvert år mange elever. De fleste udtrykker tilfredshed med uddannelsen og faglig stolthed ved at gå fra ufaglært til faglært serviceass. Medarbejderne kan efter endt uddannelse mestre flere typer af opgaver og er mere fleksible og kvalificerede til at indgå i det tværfaglige samarbejde. Eleverne opbygger netværk på tværs af afdelinger under uddannelsen. De fremhæver ofte det sociale aspekt ved at tage uddannelse."

Oplæringsstedernes oplevede udfordringer ved oplæringsforløb

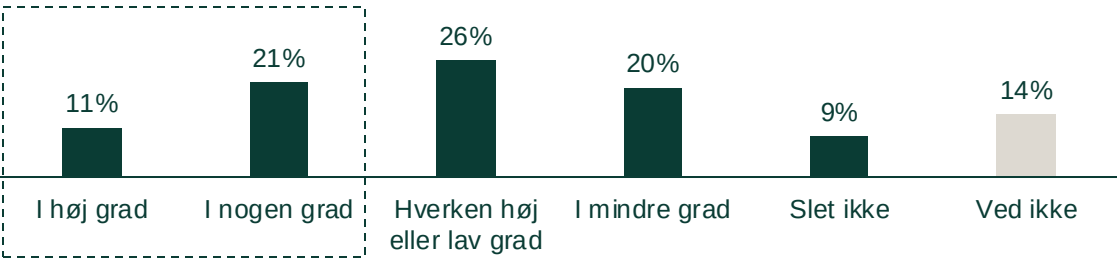
Udfordringer ved oplæringsforløb I

32 pct. af de godkendte læresteder oplever udfordringer med oplæringsforløb

Af resultaterne fra surveyen blandt godkendte læresteder og af interviewene med lærepladskonsulenter og oplærings- og uddannelsesansvarlige fremgår det, at oplæringsstederne oplever en række forskellige udfordringer med oplæringsforløb.

Lærepladskonsulenterne fremhæver i interviews som de største udfordringer, at oplæringsstederne har svært ved at gennemskue hvilke krav, der stilles til dem som læreplads, at de mangler viden om, hvad eleverne lærer på skolen, samt hvordan de kommer igennem alle målpindene i uddannelsesplanen. Lærepladskonsulenterne oplever at skulle gennemgå en meget lang og tung uddannelsesplan med oplæringsstederne, og at det er svært for oplæringsstederne at overskue, hvilke opgaver eleven skal igennem på lærepladsen for i tilfredsstillende grad at have opfyldt oplæringsmålene.

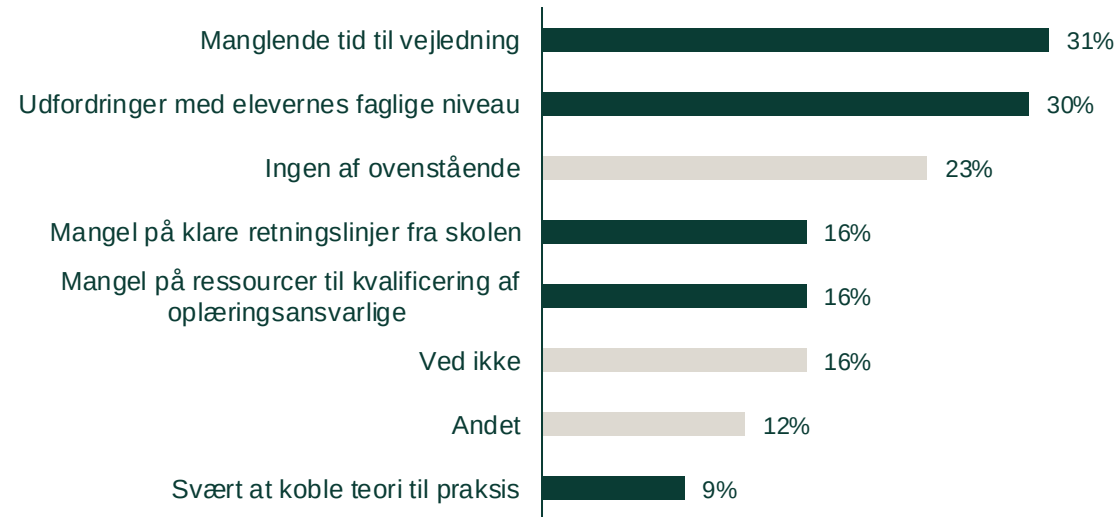
Spørgsmål: I hvilken grad oplever I som læreplads udfordringer med oplæringsforløbet for serviceassistenter og/el. rengøringsteknikere? n = 81

De mest udbredte udfordringer blandt lærestederne er manglende tid til vejledning og elevernes faglige niveau

Samtidig angiver 23 pct. af respondenterne, at de ikke oplever nogle af de nævnte udfordringer. Mindre udbredte, men stadig væsentlige udfordringer inkluderer manglende retningslinjer fra skolen (16 pct.), mangel på ressourcer til oplæringsansvarlige (16 pct.) og vanskeligheder ved at koble teori til praksis (9 pct.).

Spørgsmål: Hvilke udfordringer møder I oftest i oplæringen af serviceassistenter og/el. rengøringsteknikere? (Det er muligt at angive flere svar) n = 81

Udfordringer ved oplæringsforløb I

Oplevelser med uklare forventninger

Som nævnt på forrige side beskriver flere oplæringssteder det som uklart, hvad der forventes af dem som læreplads, samt hvilke opgaver det forventes at elever får erfaring med under oplæringen. Flere oplæringssteder er usikre på, om de lærer eleverne det, de skal, og hvor store krav, de kan stille til deres elever. Resultater fra surveyen understøtter dette kvalitative fund, idet at 16 pct. af de adspurgte oplæringssteder oplever at mangle klare retningslinjer fra skolen.

Flere efterspørger løbende dialog med skolen

Flere oplæringssteder italesætter i denne forbindelse, at de mangler en mere løbende dialog med skolerne under oplæringen. Flere oplæringssteder ønsker generelt mere samarbejde og kommunikation med skolerne, mens oplæringen er i gang, herunder særligt i overgangen mellem skoleforløb og oplæringsforløb. Her vil det være muligt at kommunikere, hvad eleven har lært på skoleforløbet, og hvad der evt. skal samles op på i oplæringsforløbet. Dette vil sikre en større sammenhæng mellem teorien på skolen og praksis på lærestedet, samt en større oplevelse af, at uddannelsen af eleven er et samarbejde mellem skolen og oplæringsstedet.

Lignende oplever nogle uddannelses- og oplæringsansvarlige ikke at vide, hvem de skal kontakte på skolen, hvis de har spørgsmål. De oplever at føle sig alene med ansvaret, og mangler at blive taget mere i hånden af skolen. Nogle uddannelses- og oplæringsansvarlige efterspørger i denne forbindelse en mulighed for en 'hotline' eller en fast kontaktperson fra skolen, som man kan række ud til.

”

”Det er ikke noget med at skolen kontakter os og spørger, om de har klaret det og det. Der er ikke noget samarbejde med skolen, når oplæringen er i gang, det savner vi meget.”

Uddannelsesansvarlig

”

”Der er absolut ingen opfølgning og samarbejde, når man har en elev på skolen. Skole og arbejdsplads bør tale sammen løbende om, hvordan skoleforløbet har været, hvad skal der arbejdes med til næste gang.”

Oplæringsansvarlig

”

”Jeg kunne godt tænke mig noget mere løbende dialog og mere information om, hvad der sker på skolen. Vi hører intet om hvad, der sker på skolen. Jeg tror godt, at jeg kunne tænke mig at blive klædt bedre på. Så vi kan hjælpe folk. Nogle gange tænker jeg, hvad er egentligt forskellen på en elev og en ufaglært.”

Uddannelsesansvarlig

Udfordringer ved oplæringsforløb II

Det administrative kan være besværligt, og økonomi er nogle steder en udfordring

Flere lærepladser beskriver, at det kan være en stor administrativ udfordring at tage en elev, og at der følger en del besværligt papirarbejde med. Samtidig oplever flere oplæringssteder, at de mangler tid og ressourcer til at tilrettelægge og koordinere elevernes oplæringsforløb, når de skal rundt på forskellige afdelinger for at opfylde læringsmålene.

”

”Papirarbejdet er den største udfordring. Skolen siger, det er nemt, ‘vi hjælper gerne’. Men når vi så står med papirarbejdet, er det bøvlet. (...) Jeg ville gerne, at vi havde elever i vores afdeling. (...) Det har bare ikke været en super positiv oplevelse tidligere.”

Uddannelsesansvarlig

”

”Både praktikvejlederne og jeg ville gerne have mere tid til planlægning. Det er i frokostpausen eller en halv time her og der, at vi koordinerer elevernes oplæring. Og det tager bare rigtig lang tid. Vi skal koordinere praktik og mødested og påklædning. Og følge op og krydse skemaer af. (...) Så sidder man hjemme i weekenderne for at kunne nå det hele.”

Uddannelsesansvarlig

Det administrative arbejde omkring at have elever er en udfordring for nogle oplæringssteder. Flere lærepladser efterspørger mere hjælp til at komme igennem det administrative arbejde, som ofte er tungt for mindre oplæringssteder.

”

”Jeg har flere gange efterspurgt nogle økonomi-folk, der kan hjælpe os med det administrative. Er du klar over, hvor lang tid det tager? Fx for efteruddannelse kan vi få jobrotationsvikarer. Men det er et kæmpe arbejde at få. Og får vi vores kørselsgodtgørelse og refusioner? Og hvad er der af regler for unge og voksne elever?”

Oplæringsansvarlig

Elevernes faglige niveau, kompetencer og personlige udfordringer

30 pct. af de adspurgte læresteder oplever udfordringer med elevernes faglige niveau. Enkelte af de interviewede beskriver ligeledes udfordringer med elevernes faglighed.

”

”Nogle gange er det nogle meget skrøbelige mennesker, som skolemæssigt er meget bagefter og har brug for meget hjælp fra skolen.”

Uddannelsesansvarlig

Flere af de uddannelses- og oplæringsansvarlige beskriver udfordringer med elevernes sprog eller forståelsesproblemer. Dog siger flere, at man finder melodien efter noget tid.

”

”Vi har jo af og til nogle udfordringer sprogmæssigt og forståelsesproblemer. Men når de har været her i noget tid, plejer vi at finde melodien. Og alligevel får dem lært, det de skal igennem.”

Uddannelsesansvarlig

Andre oplæringsansvarlige beskriver, at elever nogle gange har personlige udfordringer, som kan gå ud over deres oplæringsforløb. Det kan eksempelvis være manglende kompetencer i form af at være i kontakt med patienter. Andre beskriver, at elevernes udfordringer i privatlivet, såsom livet med små børn eller hjertesorg kan påvirke oplæringen.

”

”Elevernes personlige udfordringer kan være en stor udfordring for os som oplæringssted og kan have stor påvirkning på de øvrige kollegaer, der skal arbejde sammen med eleven.”

Lærested, uddybende svar fra survey

”

”Det er mere på et personligt plan. Nogle bliver forskrækkede over, hvor tætte de er på patienterne. Nogle gange skal vi sige farvel til nogen, fordi de ikke kan klare det.”

Uddannelsesansvarlig

Udfordringer ved oplæringsforløb III

Udfordringer med at leve op til uddannelsesmålene

Flere uddannelses- og oplæringsansvarlige beskriver, at de er usikre på, om deres oplæring er god nok og lever op til uddannelsesmålene.

”Jeg kan godt være usikker på, om vi lærer dem nok. Kommer de nok rundt i forhold til de krav fra skolen? Når de går til eksamen, så klarer de sig godt. Noget rigtigt gør vi jo. Om det er nok, kan jeg nogle gange godt være i tvivl om.”
Uddannelsesansvarlig

Lærepladskonsulenter fortæller, at nogle læresteder har svært ved at leve op til dele af uddannelsesmålene såsom køkken- og receptionsarbejde. Nyuddannede oplever, at deres lærepladser ikke kunne leve op til uddannelsesmålene om polish, polering eller rengøring af marmorgulve. En oplæringsansvarlig beskriver, at de ikke har enkelte maskiner til rådighed. En lærepladskonsulent beskriver, at enkelte oplæringssteder anvendes forældede metoder, hvilket især skyldes, at der ikke er uddannet personale i virksomheden, og at eleven bliver oplært af ufaglærte oplæringsansvarlige. Krav om uddannede oplæringsansvarlige vil dog betyde, at man ikke kan uddanne nok.

”Det jeg oplever er, at de ikke er gearet til køkkendelen (...). Det mest rigtige ville være, at man sendte dem i praktik et andet sted.”
Lærepladskonsulent

En lærepladskonsulent oplever, at visse læringsmål så som polish er forældede, og de mener omvendt, at nogle læringsmål om digitale eller teknologiske kompetencer mangler i uddannelsesplanen.

”Vi har polish f.eks. i uddannelsesplanen. Det er der ikke mange, der bruger i dag, men det skal man lære ifølge praktikmålene. Omvendt står der ikke noget om at bruge digitale medier, og det bruger de jo vildt meget på lærepladserne. Så man kunne da forestille sig, at man kunne, ikke nødvendigvis revidere, men få noget ind med det. Og robotteknologien står og venter.”
Lærepladskonsulent

Elever indgår nogle steder i driften som 'almindelige ansatte'

Lærepladskonsulenter, enkelte oplæringssteder og nyuddannede beskriver, at elever nogle steder opfattes som almindelige ansatte eller arbejder meget selvstændigt i deres oplæringsperiode. Nogle steder anses eleven som arbejdskraft fra dag ét. Dette er særligt tilfældet i mindre, private virksomheder, hvor det økonomisk skal kunne betale sig at have elever. En lærepladskonsulent beskriver, at det kan være særligt svært for nye oplæringssteder at vurdere, hvor selvstændigt eleven må arbejde.

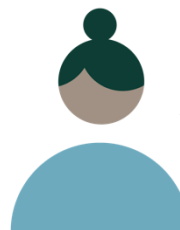

”Man kommer tilbage og gør lidt det, man plejer i den periode, man er i praktik. Er det i orden, når man faktisk er elev?”

Lærepladskonsulent

”Nogle gange kan vi faktisk glemme, at det er en elev og ikke bare en ansat.”

Uddannelsesansvarlig

”Der har ikke været super meget oplæring kun rundvisning. Jeg kunne godt tænke mig en sidemandsoplæring, men det er sparet væk. Jeg fik egentlig bare vist, hvad der var mit område og fik at vide, hvor ofte jeg skulle gøre de forskellige ting. Jeg fik ikke vist, hvordan jeg gør sådan her og sådan her. Jeg er også blevet sendt ret meget rundt. Det lyder som om på mine medstuderende, at det er ret meget det samme.”

Nyuddannet rengøringstekniker

Dog beskriver en uddannelsesansvarlig det også som positivt, at elever bliver betragtet som en almindelig medarbejder, da eleverne føler sig som en del af teamet og en ligeværdig kollega, og de samtidig kan spille ind med den viden, som de får på skolen.

Oplæringsstedernes sikring af kvalitet i oplæringen

Eksisterende tilgange til at sikre kvaliteten i oplæringen I: Sidemandsoplæring og interne manualer

Sidemandsoplæring er den mest benyttede tilgang til at sikre kvalitet i oplæringen

Lærepladserne implementerer forskellige tiltag for at højne kvaliteten i oplæringen. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 77 pct. af de adspurgte lærepladser anvender sidemandsoplæring. Sidemandsoplæring gør det muligt at videreformidle medarbejdernes erfaringsbaserede viden til eleven og sikrer, at eleverne kan prøve metoder og redskaber af i praksis.

”

“Det er sidemandsoplæring, hvor der bliver givet noget information og viden, som vi skal omsætte til at bruge i praksis. Og så er det øvelse, øvelse, øvelse.”

Uddannelsesansvarlig

”

Det er sidemandsoplæring. Så efter noget tid, kommer man ud og får ansvar, så man kan vise hvad, man duer til, uden at blive kigget på. Man kan hurtigt blive nervøs eller komme til at kvaje sig, hvis man bliver kigget over skulderen. Den første månedstid er jeg med. Det er lidt individuelt hvor længe, men det er maks. en måned, at jeg skal hjælpe til hele tiden.”

Oplæringsansvarlig

Enkelte oplæringssteder oplever, at sidemandsoplæring er ressourcekrævende og kræver ekstra mandetimer. Det er typisk arbejdspladser, hvor bygningerne ligger fysisk langt væk fra hinanden og at eleverne arbejder meget selvstændigt.

Spørgsmål: Hvilke ressourcer anvender I som læreplads for at sikre kvalitet i oplæringen af serviceassistenter og/el. rengøringsteknikere? n = 81

Selvudarbejdede oplæringsplaner og interne guides

Spørgeskemaundersøgelsen viser også, at 57 pct. af de adspurgte læresteder anvender interne manualer eller guides for at sikre kvalitet i oplæringen af elever. Størstedelen af de uddannelsesansvarlige beskriver, at de arbejder med skemaer, tjeklister eller oplæringsplaner, som de selv udarbejder for at sikre, at eleverne lever op til skolens uddannelsesmål.

”

“Det, som fungerer godt her, er de her lidt basale papirer og årsplaner, hvor tingene bliver struktureret bedst muligt, og man hele tiden følger op på, hvor langt de er. Er de klar til at gå alene? Vi har dialog med dem verbalt, men vi holder også øje på papiret.”

Uddannelsesansvarlig

Eksisterende tilgange til at sikre kvaliteten i oplæringen II: Forbinde teori og praksis

Oplæringsstederne anvender forskellige tilgange til at forbinde teori og praksis

Interviewene og spørgeskemaundersøgelsen viser, at der er forskellige strategier til at forbinde teori og praksis på oplæringsstederne. 57 pct. af de adspurgte læresteder arbejder med at forbinde teori og praksis igennem planlægning og oplæringsplaner. Andre arbejder med samtaler eller feedback fra den oplæringsansvarlige. Udover at sidemandsoplæring er den mest anvendte tilgang til at sikre kvaliteten i oplæringen, beskriver en uddannelsesansvarlig også, at sidemandsoplæring er en god metode til at sikre, at man kan forbinde teori og praksis.

Spørgsmål: Hvordan arbejder I med at forbinde teori og praksis under oplæringsforløbet? Det er muligt at angive flere svar. n = 81

Teori er en del af hverdagen de fleste steder

Flere oplæringsansvarlige beskriver det som en del af hverdagen at forbinde teori med praksis. Eleverne snakker løbende om teori med kollegaer og den oplæringsansvarlige, og vigtigst af alt så prøver de det af i praksis.

”

”[At forbinde teori og praksis] Det er en del af vores hverdag, også for vores faste medarbejdere. Vi har typisk et teammøde hver dag, og der er eleverne med. En gang om ugen snakker vi kvalitet og hygiejne. Det er primært teori, så snakker man fx fokusområder eller kalkfjerning. Meget af det handler om at være en del af dagligdagen som elev, så kommer man de ting igennem.”

Uddannelsesansvarlig

En uddannelsesansvarlig beskriver desuden, at noget af den viden eleverne lærer i skolen kan være forældet i forhold til hvilket udstyr oplæringsstederne bruger. I andre tilfælde kan eleverne videreformidle ny teori, de har lært i skolen til oplæringsstedet og gøre dem klogere.

”

”Nogle gange har vi haft elever, hvor de ikke har fået opdateret viden på skolerne. Vi har det sidste nye udstyr, det har skolerne ikke. Men selve teorien om at undgå bakterier, vores metoder og starte oppefra og ned, det er jo stadig godt nok, og det skal de ud og prøve når de kommer herud. (...) De kan allerede mange ting. Det kan være, de har lært et andet på skolen – fx om værnemidler på skolen og så kommer de herud og viser os andre.”

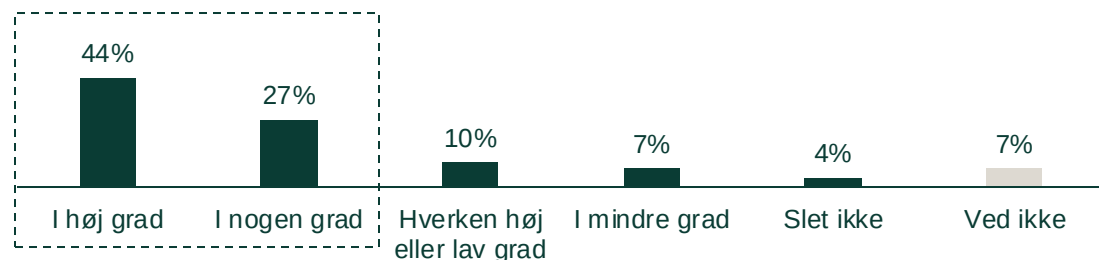
Uddannelsesansvarlig

Størstedelen af lærestederne føler sig godt klædt på til at varetage oplæringen

De fleste oplæresteder føler sig godt nok klædt på til at varetage oplæringen

Hele 71 pct. føler sig i høj eller i nogen grad godt nok klædt på til at oplære elever. Samtidig oplever 11 pct., at de i mindre grad, eller slet ikke er godt klædt på til opgaven. En lærepladskonsulent fremhæver, at de fleste ledere på oplæringssteder er meget opmærksomme på, at de oplæringsansvarlige har skal have kompetencerne til løfte oplæringsopgaven, og at mange er dedikererede til at arbejde mod en god oplæring. En anden lærepladskonsulent beskriver det som et 80-20 forhold, hvor majoriteten er godt klædt på, mens en mindre andel af oplæringsstederne halter bagefter.

Spørgsmål: I hvilken grad oplever I som læreplads, at I er klædt godt nok på til at oplære serviceassistenter og/el. rengøringsteknikere? n = 81

En oplæringsansvarlig fortæller, at hun ikke føler sig godt nok klædt på til at oplære eleverne i teori på lærepladsen, da hun mangler viden om, hvordan teori skal formidles, og hvilken teori som egentlig læres på skolen i undervisningen.

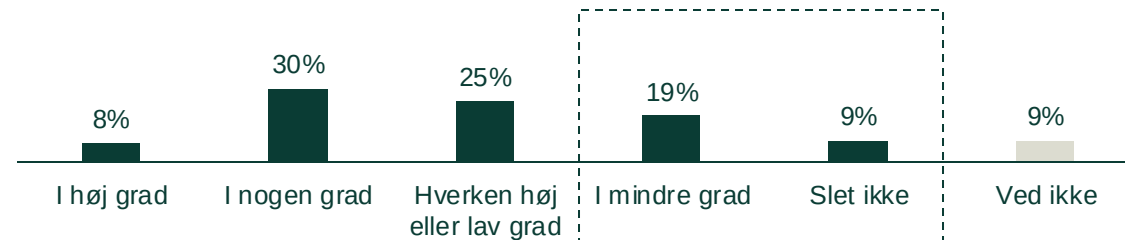
”

“Teori, det arbejder vi stort set ikke med. Vi arbejder ikke målrettet med teori, for det føler jeg mig faktisk ikke ordentligt klædt på det. I og med at vi ikke ved hvad der foregår på skolen, så er det kun igennem hvad vi hører fra eleverne. Det varierer fra elev til elev, hvor meget de fortæller os og hvor grundigt de beskriver”.

Uddannelsesansvarlig

28 pct. af de adspurgte læresteder i spørgeskemaundersøgelsen oplever, at der i mindre grad eller slet ikke eksisterer nok tilbud til oplæringsansvarlige, som gør dem i stand til at forbinde teori og praksis i oplæringen af elever. Dette tyder på, at en betydelig del af lærepladserne har behov for flere eller bedre ressourcer til at sikre en høj kvalitet i oplæringen.

Spørgsmål: I hvor høj grad oplever I, at der eksisterer nok tilbud til oplæringsansvarlige, som gør dem i stand til at forbinde teori og praksis i oplæring af elever? n = 64

Anvendelse af og kendskab til AMU-kurser

Få oplæringssteder anvender og kender til AMU-kurser

Både blandt interviewpersonerne og i surveyen er der lille kendskab til AMU-kurser målrettet oplæringsvejledere og uddannelsesvejledere. Flere af de interviewede uddannelses- og oplæringsansvarlige kender ikke til AMU-kurserne. Surveyen viser, at 53 pct., 64 pct. og 65 pct. af de godkendte lærepladser ikke kender til AMU-kurserne "Sidemandsoplæring", "EUD – Oplæringsvejleder for den daglige oplærer" og "EUD – Oplæringsvejleder for den uddannelsesansvarlige".

AMU-kurset sidemandsoplæring er det mest benyttede. 20 pct. af de adspurgte har anvendt kurset, mens 16 pct. kender til det. Blot 4 pct. og 2 pct. har anvendt kurserne til oplæringsansvarlige og uddannelsesansvarlige. Af surveyen fremgår det, at ingen af de private aktører har benyttet sig af kurserne til oplæringsansvarlige og uddannelsesansvarlige, og at en meget lille andel af de private aktører har kendskab til kurserne. Flere lærepladskonsulenter beskriver, at de informerer virksomhederne om kurserne, men at nogle virksomheder er forbeholdne over for at anvende kurser og efteruddannelse til deres medarbejdere.

”

“Vi har jo vores udmærkede kursus i sidemandsoplæring, og det opfordrer vi i hvert fald oplærere til at deltage på. (...) jeg savner handling fra virksomhedernes side til også at få det brugt.”

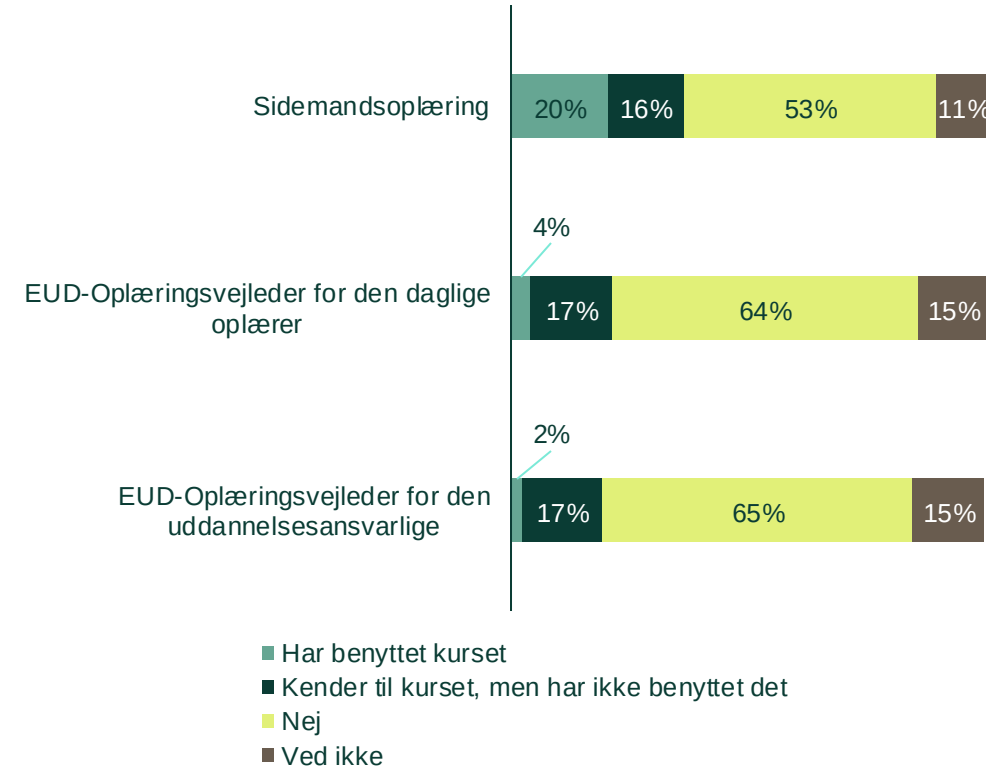
Lærepladskonsulent

”

“Der er jo de her AMU-kurser, men jeg tror ikke de er særlig brugte. Jeg tror ikke, der er særlig mange af de oplæringsansvarlige, som får de kurser. Og det er også stadig et tabu i virksomhederne omkring uddannelse og kurser. Det er noget man helst ikke vil, og det har også at gøre med, at der er sproglige barrierer nogle steder.”

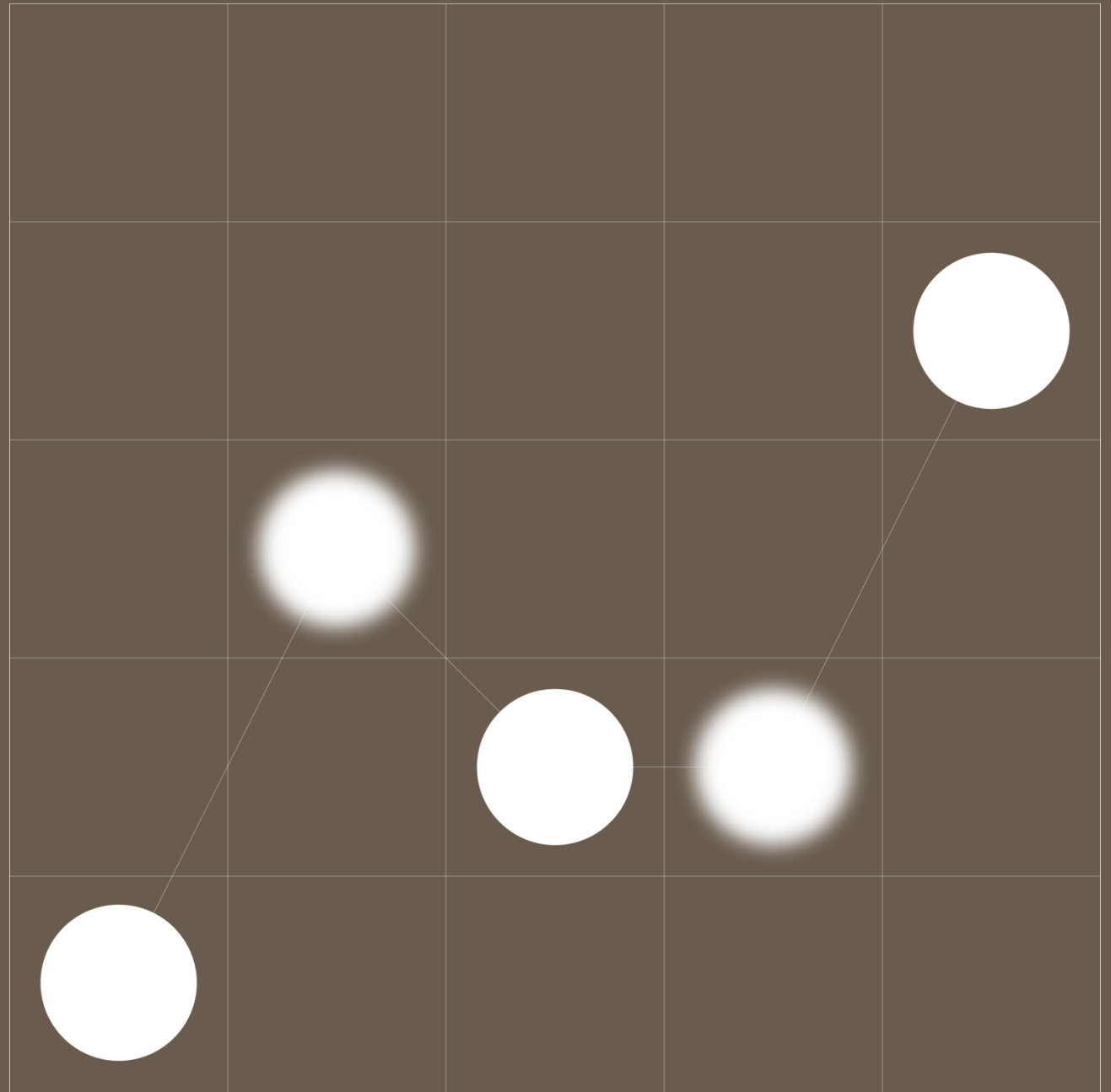
Lærepladskonsulent

Spørgsmål: Har I kendskab til eller benyttet følgende AMU-kurser? - "EUD-Oplæringsvejleder for den daglige oplærer", "EUD-Oplæringsvejleder for den uddannelsesansvarlige" samt "Sidemandsoplæring". n = 81

Delanalyse 2: Kvalitet i undervisningen

Denne delanalyse stiller skarpt på undervisningen (skoleperioderne) på serviceassistentuddannelsen. Særligt har der i denne analyse været fokus på, at uddannelsen bærer præg af en elevgruppe med store spredninger, elevernes kulturelle og sproglige baggrund, alder og personlige baggrunde. Analysen har til formål at undersøge praksis i undervisningen af denne elevgruppe, herunder hvilke udfordringer, som kan opstå samt hvilke fordele, som der kan drages af elevernes forskellige baggrunde. Endelig skal analysen afdække tiltag og strategier, som mindsker forringelser af kvaliteten af undervisningen pba. spredninger i elevgruppen.

Analysens hovedkonklusioner - Delanalyse 2: Kvalitet i undervisningen

01

Forskelle i sprogforudsætninger blandt eleverne påvirker i meget høj grad undervisningen

- Analysen viser, at på tværs af alle datakilder er det især udfordringer med forskelle i elevernes sprogforudsætninger, som fremhæves.
- Sprogudfordringerne påvirker undervisningen på flere konkrete måder. Teori og instrukser skal ofte gentages flere gange og på forskellige måder, ligesom det nogle gange er nødvendigt for faglærere og elever at slå over i engelsk. Dette tager tid og ressourcer fra faglærerne. Herudover kan skriftligt materiale og skriftlige opgaver være særligt svære for elever med sprogudfordringer.
- Analysen viser, at andelen af elever med sprogudfordringer på et hold samt holdets størrelse er væsentligt ift., hvordan udfordringen opleves. På et mindre hold, hvor der er mere tid til den enkelte, kan udfordringen opleves som mindre.

02

Sprogudfordringer påvirker også de sociale dynamikker på holdene

- Alle de interviewede nyuddannede fremhæver, uanset egne sprogforudsætninger, også sprogudfordringer som gennemgående i undervisningen.
- Analysen viser, at sprogudfordringer besværliggør samarbejde eleverne imellem. Især i gruppearbejde hvor nyuddannede med dansk som modersmål oplevede, at de i undervisningen ofte var nødt til at bruge tid på at hjælpe og forklare teori og instrukser til elever, som havde udfordringer med det danske sprog. Samtidigt oplevede de, at undervisningen gik langsommere. Det fremhæves dog også af en nyuddannet, at man lærer meget på et menneskeligt plan af at hjælpe andre elever.
- Interviewede nyuddannede, som selv oplevede sprogudfordringer, fandt undervisningen udfordrende, men fremhævede, at de kom igennem med hjælp fra netop de andre elever og deres faglærere.

03

Uklarhed omkring RKV-processen

- Flere interviewede faglærere og nyuddannede samt elever, som M.B.C. har talt med under skolebesøg, undrer sig over, at nogle personer med store sprogudfordringer kan blive godkendt til at starte på uddannelsen. Flere faglærere er enige om, at der på nuværende tidspunkt går elever på uddannelsen, som ikke skulle være startet ud fra deres aktuelle sprogforudsætninger.
- Nogle af de interviewede nyuddannede oplevede det som demotiverende at gå på hold med elever med store sprogudfordringer, idet de oplevede, at det underminerede uddannelsens kvalitet.
- Nogle faglærere italesætter, at der muligvis kan være forskellige praksis omkring RKV på de forskellige skoler. Samtidig italesættes det, at det kan være upopulært blandt elever og arbejdsgivere, hvis eleven vurderes til at have behov for ekstra sprogundervisning, idet dette forlænger uddannelsesforløbet.

Analysens hovedkonklusioner - Delanalyse 2: Kvalitet i undervisningen

04

Elevers indstilling og motivation er vigtigere end deres sprogfærdigheder

- Selvom analysen viser, at der eksisterer udfordringer med elevers sprogfærdigheder på uddannelsen, fremhæver både videnspersoner og faglærere også, at mange elever med sprogudfordringer er dedikerede, motiverede og ivrige efter at lære. Samtidig har mange af dem erhvervserfaring, som de kan trække på, og de bidrager med en masse positivt til undervisningen. På denne måde er sprogudfordringer en udfordring på linje med andre udfordringer, eleverne kan have – fx personlige eller sociale udfordringer - som skolerne skal kunne håndtere. Vigtigere er elevers indstilling og vilje til at lære.
- Dertil kommer det, at servicebranchen er en særdeles mangfoldig branche. Flere videnspersoner og faglærere fremhæver, at eleverne lærer meget af at være på mangfoldige hold, fordi dette også er virkeligheden på de arbejdspladser, de efter endt uddannelse vil være på.

05

Kulturelle forskelle italesættes ikke som en udfordring, men påvirker undervisningen på forskellig vis

- Analysen viser, at de kulturelle forskelle eleverne imellem italesættes positivt som en styrke fremfor en udfordring. Der beskrives dog også forskellige måder hvorpå, kulturelle forskelle påvirker undervisningen.
- Det italesættes f.eks., at elever fra andre kulturer er vant til andre måder at gå i skole på og kan se faglæreren som en stor autoritet. Det kan medføre, at det er sværere at bede om hjælp, hvis der er noget, de ikke forstår. Samtidig beskrives det, hvordan nogle elever mangler viden om f.eks. det danske arbejdsmarked og arbejdspladskultur.
- Videnspersoner med erfaring fra SOSU fremhæver, at kulturelle forskelle kan medføre forskelle i, hvordan man behandler syge, døende og ældre. I takt med, at serviceassistenter varetager opgaver rundt om plejen af patienter og borgere, bliver dette særligt relevant.

06

Ligesom med sprog er kulturelle forskelle et vilkår i branchen

- Ligesom eleverne efter endt uddannelse skal begå sig på arbejdspladser, hvor medarbejderne har forskellige sproglige baggrunde, skal de også kunne arbejde sammen med mennesker med forskellige kulturelle baggrunde.
- På skolerne giver kulturelle forskelle blandt eleverne mulighed for at forberede sig på dette blandt andet ved at give mulighed for at reflektere over praksis i Danmark og sætte fokus på aspekter, som ellers kunne blive taget for givet. Eleverne bliver dermed præsenteret for andre måder at se verden på, hvilket skaber større forståelse for andres synspunkter. Disse menneskelige kompetencer kan eleverne benytte på deres fremtidige arbejdspladser.

Analysens hovedkonklusioner - Delanalyse 2: Kvalitet i undervisningen

07

Andre forskelle eleverne imellem end sprog og kultur har betydning for undervisningen

- Det er ikke kun sproglige og kulturelle forskelle, som kan påvirke undervisningen. Analysen viser, at skolerne skal tage højde for flere andre faktorer i det daglige arbejde for at fastholde undervisningskvaliteten.
- Eksempelvis kan elevens alder være en relevant faktor. Ældre elever, som typisk uddannes efter en årrække i branchen, kan være mere motiverede til at gennemføre uddannelsen end yngre elever, som kommer fra grundforløbet.
- Personlige udfordringer hos eleverne er også yderst relevante. Nogle elever har f.eks. flygtningebaggrund eller har været involveret i kriminalitet, mens andre kan have diagnoser såsom ADHD og ordblindhed, som der skal tages hånd om.
- Endelig beskrives det som en udfordring, at eleverne har forskellige forudsætning ift. brug af IT i undervisningen.

08

Faglærerne benytter forskellige konkrete strategier for at få alle med i undervisningen

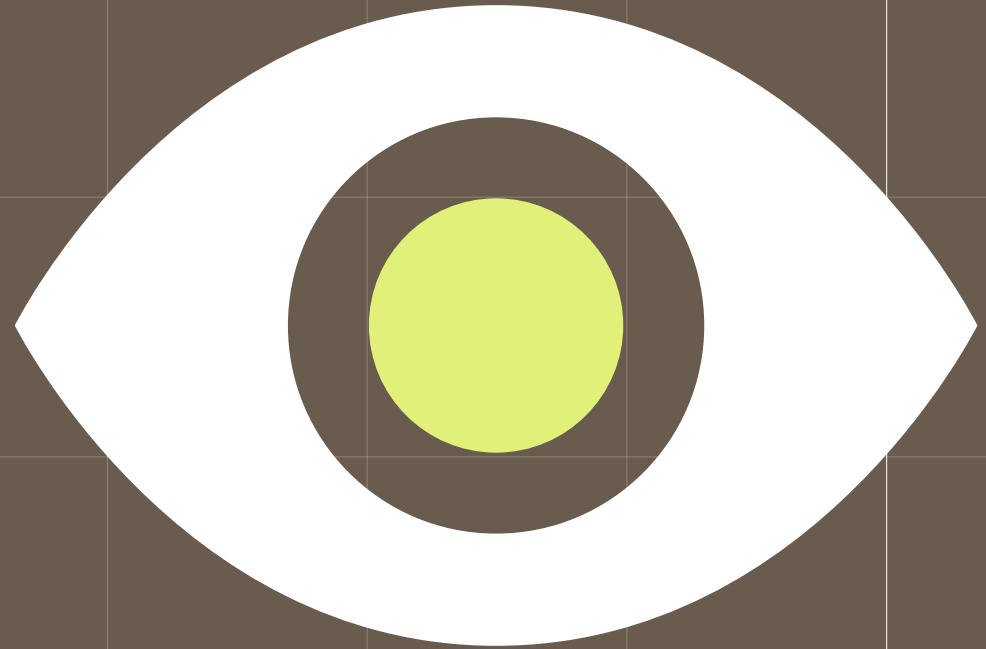
- Faglærerne beskriver flere tiltag, som bidrager til at fastholde undervisningskvalitet blandt en mangfoldig elevgruppe. For eksempel beskriver faglærere, hvordan de gentager teori og instrukser flere gange og med forskellige formuleringer. Samtidig forsøger faglærere at undlade at bruge danske udtryk, ordsprog og vendinger, som ofte er svære at forstå, når man ikke har dansk som modersmål.
- Faglærerne benytter også digitale hjælpemidler, f.eks. at eleverne laver videoer, hvor de formidler teori eller demonstrerer brugen af en maskine fremfor at skrive en skriftlig opgave. Nogle benytter også apps, som ellers er målrettet ordblinde, til elever med sprogudfordringer til f.eks. at læse PDF'er højt eller lave tale-til-tekst.
- Flere beskriver også at have succes med kreative formidlingsmetoder, f.eks. spil eller lege, samt visuelle produkter fremfor skriftlige. Desuden er der fokus på skift mellem teori og praksisøvelser.

09

Skolerne arbejder også med strukturelle tiltag for at fastholde undervisningskvalitet

- Skolerne arbejder også med at fastholde undervisningskvalitet gennem strukturelle indsatser.
- Dette kan f.eks. være tilbud om danskundervisning før eller under uddannelsen, f.eks. AMU-kurser med fagsprogsdansk, eller at eleverne får mulighed for at deltage i danskundervisningen på grundforløbet, selvom de ellers har merit.
- Et andet eksempel er øget fokus på sparring og vidensdeling i faglærerteamet, hvor der er fokus på erfaringsudveksling og feedback på hinandens undervisningsmetoder.
- En skole arbejder med at inddrage eleverne gennem løbende samtaler og evalueringer af undervisningen.
- Endelig fremhæves ordninger, f.eks. ny mesterlære, som en mulighed for elever, som fungerer mindre godt i et traditionelt undervisningsmiljø.

Påvirkning af undervisningen pba. forskelle i elevbaggrunde

Påvirkning af undervisningen pba. forskelle i sprogforudsætninger

Observationsnote

Eleverne har lavet en øvelse, hvor de har identificeret forskellige overflader ud fra prøver, som ligger spredt ud over gulvet. Faglæreren gennemgår nu øvelsen ved tavlen. "Hvad er det her for en overflade?" spørger faglæreren en af eleverne, mens hun holder et firkantet stykke overflade op. "Linoleum," siger eleven forsigtigt. "Hvordan vidste du, at det er linoleum?" spørger faglæreren. Eleven tøver, leder efter ordene og fortsætter på engelsk: "Porous?" siger hun forsigtigt. "Det er rigtigt! Den er **porøs**," siger faglæreren med tryk på ordet. "Hvad for en sæbe skal man bruge?" spørger faglæreren en anden elev. "Ja," svarer eleven, som tydeligt ikke har forstået spørgsmålet. Faglæreren gentager. "Gulvvask," siger eleven tøvende. "Vaskepleje," hjælper faglæreren. "Det hedder det ofte ved gulvvask."

Faglæreren griber en ny overflade og retter sig mod en tredje elev. "Hvilken overflade er det?" spørger hun. "Vinyl," svarer eleven. "Hvordan vidste du, at det er vinyl?" spørger faglæreren. Eleven tøver. "Soft," siger han til sidst. "Ja! Det er **bøjeligt** og **føjeligt**," forklarer faglæreren, mens hun bøjer materialet med hænderne og lægger tryk på ordene.

Sprog er den markør, som påvirker undervisningen mest

Både faglærere, videnspersoner og nyuddannede fremhæver sprog- og kommunikationsudfordringer som den mest fremtrædende udfordring i undervisningen. I observationsnoten til venstre ses det, hvordan kommunikationen mellem faglærer og elev kompliceres af forskelle i sprogforudsætninger. På kort tid må faglæreren i kommunikationen med tre forskellige elever, f.eks. lade eleverne slå over i engelsk, introducere danske ord og gentage spørgsmål, som ikke er blevet forstået første gang pba. sprogudfordringer. Det er et eksempel på hændelser, som gik igen på begge de skolebesøg, som MBC har foretaget, og som også er beskrevet tydeligt i interviewmaterialet.

Der er regionale forskelle i, hvor stor andel en af eleverne på uddannelsen, som har andetsprogsbaggrund. Det lader især til at være i hovedstadsområdet, at der er flest af denne type elever. Der kan også være store forskelle på de enkelte hold, hvor nogle hold kan have en overvægt af elever, som har andet sprog end dansk som modersmål, og andre hold kan have en overvægt af elever, som har dansk som modersmål. Alle interviewede skoler i hele landet genkender dog udfordringen med sprog og italesætter, at det er en forudsætning, som de dagligt arbejder med på forskellig vis.

"Vi har både hold, hvor de er 80% tosprogede, nogle hold er det 10% tosprogede, men vi har ingen hold, hvor der er ingen tosprogede."

Vidensperson

Påvirkning af undervisningen pba. forskelle i sprogforudsætninger

Konkrete påvirkninger af undervisningen pba. forskelle i sprogforudsætninger

Den situation, som blev beskrevet i observationsnoten på forrige side, var ikke unik i den undervisning, som MBC observerede som en del af de to skolebesøg. Det er også lignende situationer, som beskrives af faglærere, videnspersoner og nyuddannede i interviews, når MBC har spurgt ind til, hvordan sprogbarrierer konkret kan påvirke undervisningen.

Det går særligt igen, at instrukser og teori skal gentages flere gange og forklares på flere forskellige måder for at sikre, at det er blevet forstået af alle elever, eller at der kan være behov for at slå over i engelsk. Det tager tid og ressourcer fra faglærerne, når de skal være ekstra opmærksomme på at følge op på de elever, som har svært ved dansk og sikre sig, at de har forstået undervisningen. MBC observerede lignende hvordan elever med anden sprogbaggrund deltog mindre aktivt i undervisningen, og f.eks. i mindre grad rakte hånden op.

Endelig kan det skriftlige materiale, som eleverne får udleveret (f.eks. kompendier) være svært at forstå for elever med dansk som andetsprog, ligesom de skriftlige opgaver, som skrives på dansk, er en væsentlig udfordring for disse elever at komme igennem. Flere af faglærerne beskriver, hvordan elever med andetsprogsbaggrund må ty til Google Translate eller kopiere fra internettet når de skal forstå undervisningsmaterialet og skrive opgaver. Under et skolebesøg snakkede konsulenter fra MBC også med en elev, som fortalte, at hun sad med sin telefon og løbende oversatte det skriftlige materiale under undervisningen for at kunne følge med.

Ift. påvirkningen af undervisningen er det væsentligt, hvor stor en andel af eleverne på et hold, som er udfordret ift. sprog. En nyuddannet beskriver hvordan sprogudfordringen blev mindre af, at hun gik på et lille hold med mere tid til den enkelte. Omvendt har andre nyuddannede oplevet, at deres hold blev nødt til at blive splittet op i to pga. en større gruppe af elever, som havde udfordringer med sproget. For at få undervisningen til at fungere, blev eleverne delt i to ud fra deres sprogforudsætninger, idet sprogbarriererne i for høj grad gik ud over undervisningens kvalitet.

”

”Det påvirker undervisningen ret meget. Det fylder ret meget – særligt den sproglige del, når vi står oppe med tavlen og underviser, er vi i tvivl om, om de forstår, hvad der foregår. De siger jo bare ja, når man spørger, selvom de ikke rigtig har forstået det.”

Vidensperson

”

”Det er klart, når man har en elev, som har svært ved at forstå, hvad man siger, så kræver det gentagelser og andre måder at forsøge at nå ind til eleven på. Det kræver tid og ressourcer fra faglærere, og det risikerer man er ressourcer som går fra andre elever, som man måske kunne have hævet til et højere fagligt niveau.”

Vidensperson

”

”Når du står med de her tosprogede, hvis de ikke forstår hvad du siger, og du fx lærer dem om forflytninger, så kan folk komme til skade, eller de kan lave fejl. Og på trin 4 skal de lave projekt, og her kan de komme i udfordringer, hvis de bare copy-paster noget fra nettet.”

Faglærer

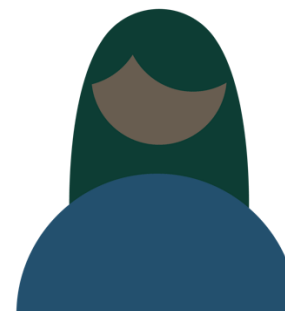
Påvirkning af undervisningen pba. forskelle i sprogforudsætninger

De nyuddannedes oplevelse af sprogudfordringer i undervisningen

MBC har som en del af analysen både interviewet nyuddannede rengøringsteknikere og serviceassistenter, som har dansk som modersmål, og nyuddannede, som har dansk som andetsprog. Alle nyuddannede fremhæver også sprogudfordringer som gennemgående i undervisningen, uanset om de selv har haft udfordringer med sproget eller har haft klassekammerater, som har.

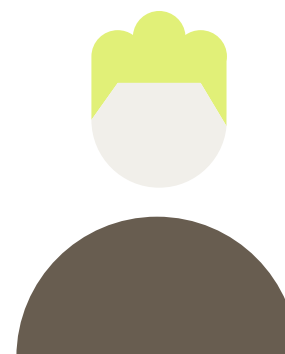
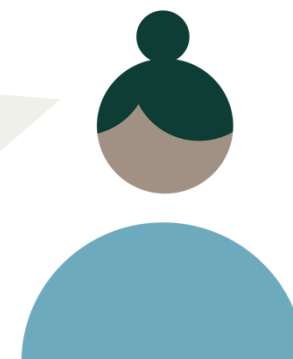
Sprogbarrierer beskrives som en udfordring, som besværliggør samarbejdet eleverne imellem. Dette bliver især tydeligt i gruppearbejde, hvor elever med dansk som modersmål oplever at være nødt til at bruge tid på at forklare opgaver og instrukser til elever med sprog-vanskeligheder. Nogle af de nyuddannede oplevede at være nødt til at hjælpe elever, som havde svært ved sproget, så det gik ud over deres egen læring, ligesom at flere beskriver det som frustrerende, at undervisningen nogle gange gik langsommere, fordi faglæreren blev nødt til at gentage instrukser. En nyuddannet fremhæver dog, at det har lært hende meget på et menneskeligt plan at skulle hjælpe med at forklare og formidle viden til elever, som havde det svært sprogligt. De nyuddannede, som selv har dansk som andetsprog, beskriver også, at sproget gjorde det udfordrende at følge med i undervisningen, men at de kom igennem med støtte fra de andre elever og faglærerne, ligesom at de oplevede, at de efterhånden blev bedre til dansk under uddannelsen. Under et skolebesøg italesatte en elev, som ikke talte så godt dansk, at hun forstod, hvad faglæreren sagde, men at hun havde svært ved at finde modet til at svare på spørgsmål af frygt for ikke at kunne formulere sig på dansk eller sige noget forkert. Dette understøtter, at elever med dansk som andetsprog kan have svært ved at deltage aktivt i undervisningen og derfor i nogle tilfælde henvender sig til deres klassekammerater i stedet for faglæreren.

Især på hold med en stor andel af elever med sprogvanskeligheder lader de sproglige udfordringer også til at påvirke det sociale. Nyuddannede, som har gået på hold med få elever med dansk som andetsprog beskriver en god social dynamik i klassen, hvor man har snakket sammen på tværs i pauserne og har mødtes privat, mens nyuddannede, som har gået på hold med en stor andel af elever med dansk som andetsprog, beskriver en større opdeling og splittelse i klassen imellem dem, som talte flydende dansk, og dem, som ikke gjorde.

"Det er simpelthen så svært, når de ikke forstår, hvad der bliver sagt. Både i pausen og når man arbejder i grupper. Så skal man først til at forklare, hvad opgaven går ud på. Der var altid en eller to, der ikke forstod, hvad opgaven gik ud på ... Vi snakkede dansk med dem, men det var sådan noget med fingersprog, og nogle slog over i engelsk."

"Mine klassekammerater var så venlige og hjalp os med at forstå. De fleste var danske. Selvfølgelig var det sværere for os at forstå. Men vi fandt en måde at forstå. De andre elever hjalp os rigtig meget med at forstå. Jeg forstår ting, jeg har læst før, lært sociologi. Jeg forstår, men mangler ord. De danske elever var rigtig søde. De har accepteret os og hjulpet os, når vi ikke forstod."

"Nogle gange blev ting repeteret, hvor ting blev gentaget fordi at nogle ikke forstod. Men så kan man få lov til at hjælpe. Hvis en fra Thailand ikke helt forstår det, så har jeg forklaret det videre. Jeg har ikke lært mere fagligt af det, mere på et menneskeligt plan."

Påvirkning af undervisningen pba. forskelle i sprogforudsætninger

Flere sætter spørgsmålstejn ved processen omkring godkendelsen af elever med sproglige udfordringer til uddannelsen

Faglærere, i interviews med nyuddannede og elever, som MBC har talt med under skolebesøg, undrer sig over, hvordan personer med store sproglige udfordringer kan blive godkendt til at starte på uddannelsen. Nogle faglærere italesætter, at det lader til, at skolerne har forskellig praksis omkring RKV og efterspørger en strømligning, således at der ikke opstår forskelle skolerne imellem omkring hvilke elever, som godkendes til at starte på uddannelsen. Flere af faglærerne er enige om, at der på nuværende tidspunkt godkendes elever til uddannelsen, som ikke skulle være startet udfra deres aktuelle sprogforudsætninger. Nogle faglærere italesætter, at skolerne kan gøre sig upopulære hos elever og arbejdsgivere, hvis de vurderer, at der er behov for ekstra undervisning, fordi arbejdsgiverne i så fald skal undvære medarbejdere i længere tid end forventet, ligesom eleverne ikke altid har lyst til at gå længere tid på uddannelse. Omvendt fremhæver nogle faglærere, at arbejdsgiverne er glade for en reel vurdering, fordi det også skubber medarbejderne til at blive bedre til dansk, så de kan starte på uddannelsen.

Under et skolebesøg havde MBC en samtale med en med en mindre gruppe elever, som havde dansk som andetsprog, og som undrede sig over, hvordan de selv var blevet godkendt til at starte på uddannelsen ud fra deres danskfærdigheder. Eleverne oplevede ikke, at den vurdering, de havde været igennem inden uddannelsesstart, var fyldestgørende og retvisende ift. det reelle danskniveau som de oplevede var nødvendigt for at få maksimalt udbytte af uddannelsen. Eleverne fortalte, at de gerne ville have haft mulighed for danskundervisning inden de startede.

Endelig undrer enkelte af de nyuddannede i interviews sig også over, at elever, som havde meget svært ved det danske, kunne få lov til at starte på uddannelsen. De nyuddannede beskriver, at det var demotiverende at gå på hold med nogen, som havde så svært ved det danske, fordi det i deres øjne underminerede fagligheden og kvaliteten af uddannelsen. De nyuddannede så derfor hellere, at de elever, som havde meget svært ved det danske, havde fået mere danskundervisning eller gik på deres egne hold.

”

”Dem vi får, vi ikke kan forstå, de kan komme igennem danskprøverne nogle gange, når de skal ind på den her uddannelse. Så kommer de ind og kan ikke dansk .. Der er mange gode imellem, men der er også rigtig mange, hvor man tænker, hvordan er du kommet igennem og er blevet godkendt til at starte?”

Faglærer

”

”Måske de skulle have noget danskundervisning inden rengøringstekniker [-uddannelsen]. Det er lidt som om, at man følte sig lidt på et lidt lavt niveau – altså, er jeg på niveau med dem, som ikke engang forstår sproget?”

Nyuddannet

”

”Jeg undrer mig også nogle gange over, at de kan bestå danskforløbet. Vi har elever lige nu, som har bestået 9.klasse, men som næsten ikke kan noget dansk.”

Faglærer

Påvirkning af undervisningen pba. forskelle i sprogforudsætninger

Forskelle i sprogforudsætninger er kendetegnende for branchen som helhed

Videnspersoner og faglærere anerkender generelt de udfordringer, som følger med forskelle i elevernes sprogforudsætninger, og arbejder for at og har fokus på, at elevers sprogudfordringer ikke sænker undervisnings- og uddannelseskvaliteten. Samtidig fastholder både videnspersoner og faglærere også, at mange af de tosprogede elever er engagerede, motiverede og ivrige efter at lære og gøre et godt stykke arbejde. Denne viljestyrke og dedikation kan bringe dem meget langt, og på denne måde bidrager de med en masse positivt til undervisningen. Ofte har de tosprogede elever også været i branchen i en årrække og kommer dermed ind på uddannelsen med en masse praktisk erhvervserfaring, som de kan bygge videre på og inddrage på uddannelsen. Samtidig nævnes det, at elever med dansk som andetsprog på uddannelsen ofte er lidt ældre, og dermed kan have en større ro og afklarethed end elever, som er yngre, hvilket yderligere kan hjælpe dem i deres uddannelsesforløb.

På denne måde er sprogudfordringen ikke anderledes end andre udfordringer, som eleverne kan have, f.eks. personlige eller sociale udfordringer, som skolerne også skal kunne håndtere, og flere videnspersoner er opmærksomme på ikke at tale udfordringen særligt op ift. andre udfordringer. Elevens individuelle motivation og tilgang til uddannelsen italesættes istedet som det allervigtigste i forhold til at klare det godt på og gennemføre uddannelsen, i højere grad end elevens specifikke sproglige udgangspunkt.

Samtidig fastholder flere videnspersoner og faglærere også, at eleverne får en masse menneskeligt og personligt udbytte af at gå på hold med andre elever, som er meget forskellige fra dem selv – både ift. sprog og andre parametre. Det er netop også en sådan diversitet, som venter dem efter uddannelsen på deres fremtidige arbejdspladser, som også vil være præget af ansatte med forskellige baggrunde ift. sprog, kultur, uddannelse, alder, ect. Det er dermed vigtigt, at eleverne lærer at samarbejde på tværs, samt at opbygge en gensidig respekt og forståelse for personer med et andet udgangspunkt end dem selv, som de kan bruge i deres videre arbejde.

”

”Der er mange elever, som kommer med udfordringer af den ene af den anden art. Det kan være sproglige, kulturelle, sociale problemer, og de spiller alle med i, eller kan spille imod, fællesskabet. Det er klart, at en sproglig udfordring er et problem, men hvor stort problemet er, er noget andet. Det gælder også om, hvor engageret er den tosprogede, hvor klar er man på at lære. Men det er en udfordring på linje med andre udfordringer, som vi skal tage med, hvor vores elever kan have alle mulige udfordringer. Det er vigtigt at holde fast i, at man kan være tosproget og en rigtig dygtig elev, eller dansksproget og være en ”dårlig” elev. Det handler om, hvordan eleven tilgår uddannelsen.”

Vidensperson

”

”Med mine undervisere, så er deres virkelighed sådan, at deres elevgruppe er den her. Og selvfølgelig kan det være udfordrende med sproglige vanskeligheder, men på en eller anden måde, på grund af deres motivation, så lykkedes det stadig sindssygt godt. Man skal selvfølgelig forklare nogle ord, men til gengæld bruger man ikke så meget tid på, hvis man fx ikke kan koncentrere sig i timerne, eller har problemer derhjemme, som er nogle af udfordringer, vi oplever med andre elevgrupper.”

Vidensperson

Påvirkning af undervisningen pba. kulturelle forskelle

Observationsnote

"Nu skal vi i gang med at tale om gamle dage". Sådan indleder faglæreren undervisningen i faget "Samspil i rengøringsbranchen før, nu og i fremtiden". Hun viser en PowerPoint på tavlen med to billeder på. Det ene billede er et gammelt sort/hvidt billede af en kvinde, som med kost og spand gør rent i hjemmet. Det andet billede er et langt nyere billede af en mand med anden etnisk baggrund end dansk, som smiler til kameraet, mens han gør rent. Han har handsker og uniform på. "Hvad tænker I, når I ser de her billeder?" spørger faglæreren klassen. Eleverne fremhæver, at kvinden har en dårligere arbejdsstilling og dårligere redskaber end manden. Herefter italesætter faglæreren selv den forskel, at manden på billedet har et udenlandsk udseende. "Det er sådan i vores branche, at der er mange udlændinge. Det har ikke altid været sådan, men sådan er det nu. Nogle steder er der flere udlændinge end danskere. Hvad tænker I om det?" spørger faglæreren. "Vi skal som serviceassistenter kunne rumme mange forskellige mennesker," siger en elev. En anden elev rækker hånden op. "Da jeg kom til Danmark, var det en helt anden måde at gøre tingene på, det var en helt anden kultur. Det skulle jeg vænne mig til," siger hun. En tredje elev tilføjer: "Det jeg ser på min afdeling, det er, at danskerne er mere fremme i skoene, de er bedre til at sige nej. Udlændingene, de er bange for at blive fyret, hvis de siger nej til deres leder. Jeg er selv i gang med at øve mig." Hun griner forsigtigt.

Kulturelle forskelle italesættes i mindre grad end forskelle i sprogforudsætninger som en markør, som påvirker undervisningens kvalitet negativt

I observationsnoten til venstre ses et eksempel på, hvordan kulturelle forskelle kan blive italesat i undervisningen på serviceassistentuddannelsen. Som det kan læses i observationsnoten er det i dette eksempel faglæreren, som starter samtalen op og inviterer eleverne til at reflektere over, hvad det betyder at arbejde sammen på tværs af forskellige nationaliteter og kulturer. Efter faglærerens opfordring italesætter flere elever, hvordan de oplever at kulturelle forskelle kommer til syne i hverdagen. Det var generelt også sådan på begge de skolebesøg, som MBC foretog, at der var stor kulturel diversitet på holdene, hvor MBC mødte elever fra f.eks. Rumænien, Tyrkiet, Thailand, Iran og Danmark.

Elever, nyuddannede, faglærere og videnspersoner italesætter, at elevernes forskellige nationaliteter og kulturer påvirker samspillet i klassen på forskellig vis. Selvom der kan opstå udfordringer og misforståelser pba. denne diversitet, italesættes kulturelle forskelle i højere grad positivt som en mulighed for at lære af hinanden og få en større forståelse for mennesker, som gør og ser tingene anderledes end en selv, end det italesættes som en udfordring, der påvirker undervisningen negativt. På de efterfølgende sider vil både de oplevede udfordringer og nye mulighedsrum for læring blive udfoldet.

"Hvis man er ny i branchen, så kan skolen være med til at skabe opmærksomhed og fokus på, at det er en divers branche ... Det kan være godt for ens personlige udvikling og forståelsen for andre kulturer. Men det kræver, at dem med andre kulturer har lyst til at dele, og de etniske danskere har lyst til at tage det ind, fordi ellers bliver det konfronterende."
Vidensperson

Påvirkning af undervisningen pba. kulturelle forskelle

Konkrete påvirkninger af undervisningen pba. kulturforskelle

I datamaterialet fremhæves ikke alvorlige udfordringer med f.eks. racisme eller diskrimination pba. køn eller religion på holdene som følge af den kulturelt diverse elevgruppe. Har der været sådanne situationer, virker disse i højere grad som enkelttilfælde end generelt udbredte udfordringer på holdene. En faglærer forklarer dette med, at der gøres meget ud af at skabe en fælles identitet som serviceassistent på tværs af forskelligheder blandt eleverne, ligesom at det er vigtigt, at eleverne er rummelige overfor alle mennesker, idet de i deres arbejde skal kunne yde god service til alle uanset forskelle i identitet.

En af de konkrete påvirkninger i undervisningen, som i stedet italesættes er, at personer med forskellige kulturelle baggrunde kan være vant til forskellige måder at gå i skole på. Det beskrives, at nogle elever kan se faglæreren som en så stor autoritet, at det kan være svært f.eks. at stille spørgsmål, hvis der er noget, man ikke forstår af frygt for at begå fejl. Dette er dog et eksempel, hvor sprogudfordringer også kan spille en rolle.

Andre steder, hvor kulturelle forskelle beskrives som havende betydning for undervisningen, er f.eks. i samtaler om den danske model, hvor personer, som er vant til en anderledes opbygning af arbejdsmarkedet i deres hjemlande, kan have svært ved at forstå opbygningen af det danske arbejdsmarked. En faglærer beskriver, hvordan man nærmest oplever at skulle 'opdrage' nogle elever ift. dansk arbejdspladskultur, og hvordan det danske arbejdsmarked fungerer.

Videnspersoner med erfaring fra SOSU-området fremhæver desuden forskelle i f.eks. madkultur og behandling af ældre, syge eller døende som områder, hvor kulturelle forskelle kan fylde. I takt med at serviceassistenter varetager flere opgaver tæt på patienter og borgere, kan dette få større betydning i fremtiden.

Endelig beskrives det, at kulturelle forskelle kan føre til mindre misforståelser eleverne imellem og dermed påvirke det sociale samspil i klassen, som det f.eks. ses i citatet til højre med en nyuddannet, som oplevede at blive misforstået pba. hendes kropssprog.

”

”Det kulturelle, som kan være en udfordring, det er, at man er ofte voksen, når man går på den her uddannelse og har måske gået i skole i ens hjemland. I deres hjemland har de nogle gange været vant til, at læreren er et orakel, som står og fortæller noget ... Der skal vi huske på som undervisere, at for nogle elever er det angstprovokerende at skulle prøve noget af i praksis og så skulle lære af de eventuelle fejl, der opstår.”

Vidensperson

”

”Vi har haft et fag om seksualitet [på SOSU-uddannelsen], når man arbejder med ældre og demente, er det vigtigt at vide, hvad der sker. Det fag var ret grænseoverskridende at få ... Der oplever vi mest ift. det kulturelle. Ellers er det ret spændende, at have den her mangfoldighed.”

Vidensperson

”

”Jeg var ikke så god til dansk ... Mange af mine klassekammerater kunne ikke forstå, hvad jeg sagde. Men det er også kulturelt. Jeg husker en situation, hvor jeg får vist noget med mit ansigt til en på min uddannelse. Hun er også yngre end mig. Men hun forstår det ikke. Hun misforstår mig. Hun tænkte, at jeg grinte af hende, men det gjorde jeg ikke. Jeg bruger meget mit kropssprog. Når man mangler ord, så prøver man at bruge kroppen. Det kan læses på en anden måde. Når man kommer fra den nordiske kultur, her gestikulerer man ikke så meget. Så det kan misforstås.”

Nyuddannet

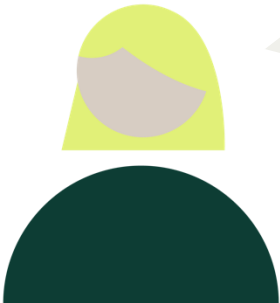
Påvirkning af undervisningen pba. kulturelle forskelle

Muligheder for øget refleksion og læring som følge af forskelle i kultur

Generelt går det igen i datamaterialet, at kulturelle forskelle opleves som noget positivt. Hvis der ellers tages hånd om potentielle udfordringer, kan forskelligheder mellem eleverne give øget sammenhold, nysgerrighed, refleksion og læring.

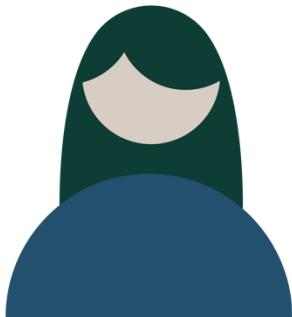
Det fremhæves af flere videnspersoner, at forskellige kulturelle baggrunde hos eleverne kan invitere til reflekterende, givende samtaler om praksis i Danmark, og dermed sætte fokus på aspekter, som ellers kan blive taget for givet. Det får eleverne til at reflektere yderligere over egen praksis ved at blive præsenteret for andre synspunkter og måder at se verden på. Flere skoler beskriver, at de benytter elevernes forskellige baggrunde aktivt til at skabe større sammenhold i klassen, f.eks. ved at afholde maddage, hvor eleverne skal tage mad med fra deres madkultur.

Derudover fremhæves det, at eleverne får en større forståelse for personer, som er anderledes end dem selv, og dermed et menneskeligt udbytte. Som tidligere nævt, er denne hjælpsomhed og forståelse er noget, som eleverne vil kunne bruge aktivt på deres fremtidige arbejdspladser, hvor der med al sandsynlighed også vil være stor diversitet i medarbejdergruppen.

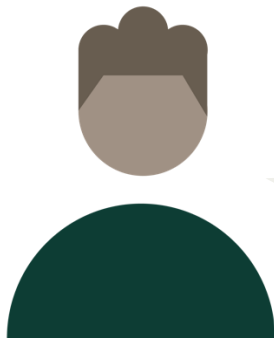
"Når vi snakker om emneområder, det kan være næsten hvilke som helst faglige områder, også på service kan man have relationsmæssige ting, møde mennesker som er syge f.eks. – evnen til at reflektere over, hvorfor vi gør, som vi gør i vores kultur og kunne reflektere sammen med andre, det kan faciliteres ved, at der er andre, som gør noget på en anden måde. Den nysgerrighed og refleksionsevne, den tror jeg på, bliver godt stimuleret ved forskelligheder."

Vidensperson

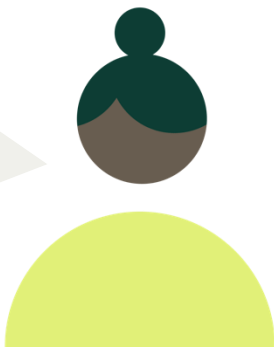
"Det giver faktisk et enormt stort sammenhold i vores klasser, synes jeg. Alle er af en eller anden grund meget nysgerrige på andres kulturer. De er nysgerrige på at høre om hinandens kultur, smage hinandens mad... Det giver et fedt sammenhold i klassen... Og det er rigtig sundt at lære om den her diversitet, der generelt er i samfundet, fordi de er jo også ude på arbejdspladser, hvor der er høj grad af diversitet, hvad end de er på et hospital, kommer i en kontorbygning, osv."

Vidensperson

"Det kan godt være, at der sidder meget forskellige mennesker på holdene, men de er også så forskellige, at de ikke kan danne grupper. Og de når frem til, at det ikke betyder noget, hvilken gruppe de tilhører, de er alle serviceassistenter."

Faglærer

"Noget jeg oplever mine elever har med herfra, det er, at de skal ud i en branche, hvor det her er en kendsgerning – det er et internationalt team, de kommer ud til. Så de ved, de kommer til at skulle arbejde med mange forskellige nationaliteter, og det får de øjnene op for – kulturelle forskelle, eller nogle ting, man kan lære af hinanden. Det åbner jo ens sind op for andre ting, at der er nogle andre kulturer. Og det er meget sjældent problemer med fx racisme – det har jeg faktisk aldrig oplevet."

Vidensperson

Andre relevante faktorer, som kan påvirke undervisningen

Andre forskelle i elevernes forudsætninger end sprog og kultur kan påvirke undervisningen

Ifm. interviews med videnspersoner og faglærere beskrives der andre relevante faktorer hos eleverne udover sprog og kultur, som påvirker undervisningen, og som skolerne skal håndtere i hverdagen. Disse faktorer kan både fungere som udfordringer i sig selv, men især vil flere tilstedeværende faktorer hos eleverne forstærke hinanden, hvilket også er tydeligt i nedenstående pointer, hvor alder, sproglige forudsætninger eller personlige problemer alle kan interagere.

Alder, herunder særligt yngre elever

Enkelte videnspersoner og faglærere beskriver, at elevernes alder kan påvirke undervisningen, særligt hvis der er tale om yngre elever. I modsætning til ældre elever, som ofte har været i branchen i en årrække som ufaglærte og derfor er særligt motiverede for at gennemføre uddannelsen, kan nogle yngre elever være mindre motiverede eller skabe uro i undervisningen. Det bliver særligt en udfordring, hvis de unge også har f.eks. diagnoser eller sociale udfordringer.

”

”Vi uddanner mange på merituddannelsen, altså nogle som er ansat i en virksomhed og skal uddannes til rengøringsteknikere, og de er enormt motiverede, kontra de ungdomselever vi får fra grundforløbet, det er typisk etniske danskere – der er også nogle med anden etnisk baggrund – men mange af dem, som kommer fra grundforløbet er lidt yngre, har typisk diagnoser med sig og har det rigtig svært i livet.”

Vidensperson

Personlige og sociale udfordringer

Flere videnspersoner og faglærere beskriver også elevens sociale og personlige udfordringer som væsentlige. Undervisningen skal kunne rumme elever, som f.eks. har været involveret i kriminalitet, elever med flygtningebaggrund eller elever, som kan have udfordringer med f.eks. opholdstilladelse.

Diagnoser, f.eks. ADHD eller ordblindhed

Flere videnspersoner og faglærere italesætter diagnoser som en væsentlig faktor. I modsætning til f.eks. sproglige udfordringer har skolerne mulighed for at igangsætte specialpædagogisk støtte (SPS) til elever med diagnoser, og der er dermed et konkret system at trække på, som skolerne generelt beskriver som velfungerende. Ikke desto mindre er dette også en faktor, som kan forstærkes af andre faktorer. F.eks. beskriver en faglærer, at elever med udenlandsk baggrund kan falde igennem systemet og ikke blive udredt, selvom faglæreren mistænker indlæringsvanskeligheder.

”

”Vi oplever, at flygtninge og indvandrere falder gennem vores systemer ift. SPS-støtte, som ikke rigtig bliver tildelt ... Når de skal ind og udredes, bliver de lidt afvist i systemerne, så de får ikke en reel udredning, det virker ikke som om, der kommer noget ud af udredningen.”

Faglærer

Udfordringer med brug af IT

Flere videnspersoner og faglærere fremhæver udfordringer med elever, som har svært ved at bruge IT. Nogle oplever at skulle bruge lang tid på at forklare simpel brug af IT og at bruge ressourcer på at løfte elevens IT-færdigheder. Dette er væsentligt, idet IT bliver en stadigt større del af såvel undervisning som hverdagen på arbejdspladsen.

”

”Så er der noget så basalt som at bruge en computer. Det er vi også nødt til at lære dem nogle gange – hvordan tænder man en computer, helt ned på det niveau.”

Vidensperson

Nuværende tiltag til opretholdelse af kvalitet i undervisningen

Konkrete strategier til opretholdelse af kvalitet i undervisningen

Faglærerne benytter et væld af konkrete strategier i hverdagen for at få alle elever med i undervisningen

På denne og de efterfølgende sider vil de konkrete strategier, som benyttes af faglærere i undervisningen for at opretholde læringsudbyttet for alle elever, blive fremlagt. Som det er blevet tydeligt i det førnævnte, har faglæreren til opgave at levere undervisning af høj kvalitet til elever, som kan have meget forskellige udgangspunkter. Disse strategier er dem, som faglærere og videnspersoner i interviews fremhæver at have gode oplevelser med, samt som MBC har observeret ifm. skolebesøg.

1. Gentagelser

En af de strategier, som bliver nævnt flere gange, er gentagelser. Faglærere gentager instrukser og teori flere gange, hvor de formulerer sig på lidt forskellig vis hver gang. Dette skal afhjælpe, at nogle elever måske ikke forstod formuleringen første gang og samler op på det senere, når det forklares igen eller på lidt anden vis. Nogle nyuddannede har dog nævnt i interviews, at de mange gentagelser kan gøre undervisningen for repetitiv, ligesom nogle videnspersoner også anerkender, at repeteringen tager tid, som kunne være gået til noget andet.

”

”Det er klart, når man har en elev, som har svært ved at forstå, hvad man siger, så kræver det gentagelser og andre måder at forsøge at nå ind til eleven på. Det kræver tid og ressourcer fra faglærere, og det risikerer man er ressourcer, som går fra andre elever, som man måske kunne have hævet til et højere fagligt niveau.”

Vidensperson

2. Udeladelse af danske udtryk, vendinger og ordsprog, samt forklaring af svære danske ord

Flere faglærere og videnspersoner nævner, at der er en opmærksomhed i undervisningen på at undlade at benytte danske udtryk, som indeholder billedsprog, eller ordsprog og vendinger som kan være svære at forstå, når man ikke har dansk som modersmål. MBC oplevede hvordan dette udspiller sig i praksis, da en faglærer under et skolebesøg sagde: *”Soda, det var noget man brugte i år 1800-hvidkål!”* hvorefter faglæreren stoppede sig selv og fulgte op med: *”Ved I, hvad jeg mener, når jeg siger 1800-hvidkål?”* En elev spurgte herefter hjælpsomt til: *”Det betyder, at det er lang tid siden.”* Generelt er faglærerne meget opmærksomme på, at det danske sprog er svært at lære, og at det samme danske ord kan betyde mange ting. Ligesom at der er forskel på den generelle danskundervisning, som eleverne kan have været igennem og så de faglige udtryk, som bruges på uddannelsen. Derfor bruger faglærerne ekstra tid på at forklare svære fagudtryk, f.eks. *vekselvask, tilrigning og udfældning*.

”

”Der er også noget i, nogle gange siger vi nogle ordsprog på dansk, det tænker jeg meget over at lade være med – det forstår de jo ikke, danske ordsprog som ”stik lige fingeren i jorden”. Det er nødt til at foregå på et særligt sprogligt niveau, ellers taber man de tosprogede elever.”

Faglærer

”

”Men igen er der stor forskel på almen dansk og fag-faglig dansk. Det kan skabe store problemer. Danske udtryk kan lyde mærkelige, fx ”at smøre en motor” kan lyde fuldstændig fjollet, når de har lært, ”at smøre” på dansk har noget at gøre med at smøre brød. De skal næsten lære et nyt sprog. Billeddannelsen er en anden, når man ikke har den danske billeddannelse, og så bliver det svært at forstå, hvad der foregår og forholde sig til det.”

Vidensperson

Konkrete strategier til opretholdelse af kvalitet i undervisningen

3. Faglærere, som selv har dansk som andetsprog, kan have en særlig forståelse

Faglærere, som har personlig erfaring med at have dansk som andetsprog, kan have en særlig forståelse og greb til at undervise elever, som har svært ved dansk, idet de naturligt i mindre grad vil bruge danske udtryk, svære ord eller billedsprog. Samtidig har de stort indblik i hvilke ord og udtryk, som er svære at forstå. MBC snakkede under et skolebesøg med nogle elever, som også fremhævede forskellen mellem de af deres faglærere, som havde dansk som modersmål, og de af deres faglærere, som ligesom dem selv har dansk som andetsprog. En elev fortæller således om en faglærer, som har dansk som andetsprog:

”

”Hun fortæller tingene på en meget mere simpel måde, så vi forstår det. Hun ved, hvordan det er, når man ikke er så god til sproget.”

Elev

Lignende kan danskundervisere, som det ses i citatet nedenfor, have gode teknikker til at sikre, at elever, som har svært ved dansk, forstår og kan følge med i undervisningen, idet de har indgående kendskab til faldgruberne i forståelsen af det danske sprog.

”

”Jeg har undervisere, som har dansk som andetsprog, de har selvfølgelig nogle teknikker bag sig, jeg har også haft dansklærere ansat, og det giver en forståelse for det her med at undervise elever med dansk som andetsprog.”

Vidensperson

4. Brug af digitale platforme og hjælpemidler

Flere videnspersoner og faglærere fremhæver at have gode erfaringer med at benytte digitale platforme og hjælpemidler i undervisningen. Dette kan f.eks. være, at eleverne optager videoer, hvor de demonstrerer korrekt brug af en maskine. Herefter kan videoerne uploades til en platform som skoletube.dk, hvorefter alle elever kan tilgå videoerne. Et andet eksempel er, at eleverne i grupper udformer spørgsmål om et bestemt emne til en Kahoot, som så gennemføres i klassen.

Det digitale element kan også benyttes som et redskab til at få elever, som har svært ved skriftligt materiale og opgaver, til at få større udbytte af undervisningen. F.eks. nævner en faglærer programmet AppWriter, som f.eks. kan bruges til oplæsning af PDF'er eller tale til tekst. Selvom programmet egentlig er henvendt til ordblinde elever, kan det også bruges til elever, som har dansk som andetsprog, og som er udfordret af det danske sprog. Andre teknikker til at afhjælpe udfordringer med de skriftlige opgaver er, at eleverne kan optage videoer, hvor de snakker og formidler eller indtaler i Word.

”

”De optager en video om, hvordan en maskine virker, og nogle gange får vi nogle reklamefilm, som er bedre end de oprindelige. Og det bliver sjovt for dem, og de lægger det ind i Skoletube, så hele klassen får gavn af det.”

Faglærer

”

”I dag, der kan du indtale i Word, du kan indsætte videoer i PowerPoint, hvor du sidder og snakker, og mange af de tricks bruger vi. Men også at lade eleverne lave en Kahoot og selv finde på spørgsmål, som vi sætter ind.”

Faglærer

Konkrete strategier til opretholdelse af kvalitet i undervisningen

5. Inddragelse af visuelle produkter, spil og leg

Udover videoer fremhæver skolerne også at have gode erfaringer med at bruge andre visuelle produkter såsom billeder og plancher samt spil og leg. Generelt fremhæves det, at den meget diverse elevgruppe inviterer til, at faglærerne er kreative med deres måder at formidle materiale på. En faglærer fortæller, at det nogle gange kan være godt at komme væk fra de digitale platforme og i stedet lave en fysisk planche, et produkt eller en udstilling, så eleverne får materialerne mellem hænderne. Derudover kan spil og leg være en måde at servere teori på en sjov, mere aktiv måde samt at skabe et afbræk i undervisningen, som eleverne reagerer godt på. Et eksempel er den klassiske Margrethe-skål-leg, hvor eleverne trækker et emne og skal kommunikere det til de andre elever f.eks. med ét ord.

”

”For at sikre god kvalitet, der eksperimenterer lærerne med forskellige ting – f.eks. bruger kortspil, brætspil, være mere legende. Kan man få det ind på en anden måde end bare at fortælle? Flere af lærerne er meget kreative. Og det får eleverne med i undervisningen. Det kan også være en Margrethe-skål-leg, og det synes de er sjovt. Hvor de skal moppe et gulv, og der skal de andre finde ud af, hvad det er, de mimer.”

Vidensperson

”

”Det med at lave videoer er godt, men også plancher, det er der stor værdi i, så bliver det heller ikke så digitalt, men de får noget i hænderne.”

Faglærer

6. Veksel mellem teori og praksis og praktiske øvelser

En anden meget populær og udbredt tilgang er at veksle mellem teori og praksis eller at inddrage så mange praktiske øvelser som muligt i undervisningen. Der fremhæves flere fordele ved dette. Først og fremmest er serviceerhvervet et praktiskorienteret fag, hvor eleverne ikke bare skal kunne teorien bag, de skal også kunne udføre opgaverne i praksis. Samtidig er eleverne fra deres arbejdspladser vant til at bevæge sig frem for at sidde stille, og praktiske øvelser er dermed også en måde at fastholde koncentration. Endelig beskrives det, hvordan de praktiske øvelser kan hjælpe elever, hvis styrke ikke er i det teoretiske, eller som måske har sprog- eller andre udfordringer, med at vise hvad de kan, hvilket kan give dem en større selvtillid, også overfor de andre elever. I citatet nedenfor fortæller en faglærer om et hold, hvor der var en stor andel af tosprogede elever, som havde det svært i undervisningen, og hvordan praktiske øvelser blev en måde at få dem mere på banen i undervisningen.

”

”Vi arbejdede på at finde ind til de styrker, som de havde på den praktiske del, så dem, som var svage i sproget, kunne komme på banen til at vise noget af det praktiske... De praktiske ting vi satte dem til, det var f.eks. i forhold til maskiner, fordi de var rigtig stærke på maskinsiden... Så vi satte dem i grupper, hvor de kunne demonstrere maskinerne og vise de andre, hvordan det fungerede.”

Faglærer

”

”Jeg har bedst erfaring med teori/praksis veksling og så med forskellige øvelser, så alle kommer med. Det vi snakker enormt meget om, det er jo, at vores elever er vant til at stå og gå. De er ikke vant til at sidde på en stol. De mister fokus, hvis de skal kigge på en PowerPoint hele dagen. Så for at fastholde eleverne, så er vi meget praktiske.”

Faglærer

Konkrete strategier til opretholdelse af kvalitet i undervisningen

7. Blanding af elever på tværs af skel

Nogle faglærere giver eleverne faste pladser eller fordeler elever i grupper med det formål at skabe spredning f.eks. på tværs af sprogforudsætninger, arbejdsplads, faglig styrke eller temperament. Ideen er at få en god balance i klassen, hvor de stærkere elever kan hjælpe dem, der har det svært. Ved de to skolebesøg oplevede MBC både et hold, hvor faglæreren havde bestemt pladserne og et hold, hvor eleverne selv havde bestemt, hvor de ville sidde. På det hold, hvor eleverne selv måtte bestemme, havde de i høj grad sat sig alt efter arbejdsplads, så personer fra samme arbejdsplads sad sammen, ligesom de etnisk danske elever havde sat sig sammen. På det hold, hvor faglæreren havde fordelt pladserne, sad eleverne spredt på tværs af sproglige og kulturelle baggrunde og arbejdede sammen på tværs. At faglæreren bestemmer pladserne kan dermed skabe en større sammenhæng på tværs af elevgrupperne. Dog beskrives det også, at de fagligt stærke elever, som bliver placeret ved siden af fagligt svagere elever, kan opleve, at de skal hjælpe andre elever i stedet for at fokusere på egen læring, hvilket kan give en negativ effekt. Dertil gælder det, at man hurtigt kan komme til at stereotypisere og skabe negative fælles sandheder, hvis faglæreren bestemmer grupper og pladser, som det også fremlægges af videnspersonen nedenfor.

”

”Der er en problematik, jeg har hørt hos lærerne, og det er, at lærerne ikke har så meget erfaring med det her omkring, hvordan får man lavet de gode gruppedynamikker? Skal vi sætte de to-sprogede sammen med hinanden, skal vi insistere på blandede grupper? Man kommer jo hurtigt til at tale i stereotyper og dikotomier. Det kan fx være, at det bliver en fælles sandhed, at det er svært at være i grupper med tosprogede.”

Faglærer

8. Fremhævelse af det danske sprog – også i pauser

Enkelte skoler fremhæver, at en måde, de arbejder med elevernes sproglige udfordringer, er ved at fastholde, at eleverne i så vid udstrækning som muligt skal tale dansk og arbejde med deres danskfærdigheder. Argumentet for dette er, at materialer, prøver og censorer er danske, og dermed er det vigtigt, at skolen bliver et sted, hvor der tales dansk. Der kan være forskellig succes med at opretholde dette i praksis. Som det tidligere er blevet beskrevet, kan der være behov for at slå over i engelsk eller benytte apps, som oversætter materiale, ligesom det kan være svært at opretholde, at alle taler dansk i f.eks. pauser eller under gruppearbejde. Om ikke andet er det et princip, som skoler kan fremme og italesætte overfor eleverne.

”

”Vi har en holdning, der hedder, at vi taler dansk i skolen. Vi ser helst ikke, at eleverne taler deres eget sprog, og jeg kan godt finde på at påpege det, hvis der sidder en flok og taler fx somalisk og sige, at så længe I er i skole, så skal I tale dansk. Når det er sagt, så kan jeg godt finde på at oversætte noget til engelsk, eller bede nogle oversætte noget. Det hænger også sammen med, at de prøver, de skal op i, er på dansk, og de skal også blive bedre til dansk, mens de er her ved at være en del af undervisningen, være her, tale dansk med deres studiekammerater, fordi vi netop har den her holdning her. Vi ønsker heller ikke, at de taler deres eget sprog i frikvartererne, det kan vi ikke altid overholde, men vi overholder det i timerne.”

Faglærer

Konkrete strategier til opretholdelse af kvalitet i undervisningen

9. Inddragelse af elevernes forskellige kulturer gennem mad

Flere skoler ser som tidligere beskrevet flere fordele i at inddrage elevernes forskellige kulturelle baggrunde i undervisningen for at skabe øget refleksion og nysgerrighed over for forskellige praksisser og måder at se verden på. Nogle skoler drager også gavn af dette ifm. det sociale, hvor de f.eks. holder maddage, hvor der laves mad fra forskellige madkulturer, og hvor eleverne kan hygge sig sammen. Dette kan ligeledes lægge op til en snak om deres forskellige baggrunde. I interviews med nyuddannede fremhæves sådanne tiltag også som noget positivt, der bidrog til øget sammenhold på holdet.

”

”Det kulturelle er en kæmpe gave – nogle gange har vi sådan nogle dage, hvor man tager mad med og hygger.”

Vidensperson

”

”På serviceassistent laver man jo mad, der var vi en tur i køkkenet, hvor vi lavede thailandsk mad.”

Nyuddannet

10. Facilitering af sociale aktiviteter i pauserne

En skole nævner at arbejde med at facilitere sociale aktiviteter for eleverne i pauserne, f.eks. boldspil eller gåture, som har til formål at hjælpe med at aktivere eleverne og bidrage til socialt fællesskab på tværs af holdet. Dermed kan der også være et fokus på at lave aktiviteter uden for undervisningen, eller som ikke er decideret faglige med det for øje at skabe et mere velfungerende hold med stærkt sammenhold og sammenhængskraft.

”

”Så kan man forsøge – hvad er det, de får lov til at bruge deres pauser på? Kan vi bruge pauserne til at styrke det sociale – gå en tur, spille noget bold, hvor de ikke får lov til at sætte sig ind i et hjørne og krybe ind i sig selv, eller kun snakke med dem, de plejer at snakke med. Mere fokus på at lave aktiviteter for dem, som ikke nødvendigvis har noget med det faglige at gøre.

Vidensperson

Strukturelle tiltag på skolerne til opretholdelse af kvalitet i undervisningen

Udover de konkrete strategier, som faglærere benytter i hverdagen i undervisningen, beskriver skolerne også flere mere strukturelle tiltag, som er implementeret for at støtte elever og faglærere i at skabe et godt undervisningsmiljø. Disse er gennemgået på denne og efterfølgende sider.

1. Danskundervisning før eller sideløbende med uddannelse

Skolerne arbejder allerede på forskellig vis med at tilbyde danskundervisning til de elever, som har udfordringer med det danske sprog. Flere nævner AMU-kurser med fagsprogsdansk, som elever kan tage, inden de påbegynder serviceassistentuddannelsen. En vidensperson med erfaring fra SOSU beskriver et tilbud om FVU dansk i ydertimerne, mens eleverne går på uddannelsen. Endelig nævner en skole, at de opfordrer elever, som ellers har merit, til at gå med til dansk på grundforløbet, idet der også her er et udbytte ift. fagsprogsdansk.

”

”Vi prøver at lave et tilbud, inden de begynder på uddannelsen. Vi har sammensat et AMU-kursus, hvor man kan lære fagsprog, inden man begynder, så vi klæder dem på inden de tager uddannelsen.”

Vidensperson

”

”Når vi har dansk på GF, så opfordrer vi de elever, som ikke nødvendigvis skal være der, til at gå med, fordi det er fag-fagligt funderet det, som der bliver undervist i, i kommunikationsfagene. Der prøver vi at overtale dem til, selvom de har merit, så at få dem til at gå med.”

Vidensperson

2. Vidensdeling og sparring imellem faglærere

Flere skoler arbejder med kvalificering af faglærere gennem fælles vidensdeling og sparring. Udover jævnlige møder i faglærerteamet beskriver en skole at have oprettet forskellige teams i faglærergruppen, hvor hvert team har ansvar for at holde sig opdateret på udviklinger i branchen, f.eks. inden for maskiner, kemi o.a. Her har skolen således også oprettet et pædagogisk team, som holder sig opdateret og udvikler på det pædagogiske område. Der kan også gøres brug af såkaldte pædagogiske vejledere, som giver faglærerne feedback på deres undervisningsmetoder, ligesom faglærerne kan observere hinandens undervisning og give peer-feedback. Derudover kan faglærere deltage i seminarer og temadage med faglærere fra andre skoler.

”

”Jeg tror meget på dialogen og erfaringsudvekslingen – hvordan gør andre? Vi samler også faglærerne her på tværs af uddannelserne, og så kan de inspirere hinanden, fordi de har en fællesmængde i pædagogikken, og den dynamik, som kommer over bordet, hvis de ellers tør byde ind og dele, er god.”

Vidensperson

”

”Vi er i gang med at arbejde med selvstyrende teams, og her er der et pædagogisk team, som skal holde sig opdateret med ny viden omkring det pædagogiske. Det er svært at være nysgerrige på det hele – maskiner, kemi og alt muligt – så nu har vi teams i teamet, hvor nogle kan være nysgerrige på pædagogikken.”

Vidensperson

Strukturelle tiltag på skolerne til opretholdelse af kvalitet i undervisningen

3. Samtaler med elever og løbende evalueringer

En skole beskriver at have gode erfaringer med at afholde statussamtaler med eleverne to uger inde i hovedforløbet, hvor der sammen med eleven bliver taget en snak om, hvordan det går. Derudover eksperimenterer skolen med løbende, korte, spørgeskemabaserede evalueringer af undervisningen fra eleverne, som med jævne mellemrum besvarer et anonymt spørgeskema om, hvordan de synes, at det går i undervisningen. På denne måde kan skolen løbende følge op på holdene og tage hånd om udfordringer. En fordel ved denne tilgang er, at elever, som har svært ved at italesætte udfordringer direkte til faglæreren i klassen, i stedet kan komme med deres synspunkter anonymt. Evalueringerne indeholder desuden en mulighed for eleverne for at opgive deres anonymitet og bede om en personlig samtale, hvis de ønsker det.

”

”På HF har vi en rutine, hvor vi efter to uger har en status med den enkelte elev, ser på, hvad der går godt og skidt, og der laves noter på det, og så bliver jeg varslet og kan gå ind og læse hvilke udfordringer, der er... Vi har også indført det, vi kalder HIT – hurtig indsats til trivsel – og det er en app, hvor eleven svarer på nogle spørgsmål anonymt, og så får læreren hurtigt et overblik over klassen og trivslen. Og der er ideen, at vi kører 6 målinger over grundforløbet. Ikke fordi evalueringer er svaret på alt, men nogle gange er det nemmere for personer med en anden kultur ikke at skulle konfrontere, men i stedet sige det anonymt .. Her kan vi på stedet og med eleverne få en temperaturmåling. Og den enkelte elev kan vælge at være ikke anonym og råbe om hjælp, anmode om en samtale med en vejleder.”

Vidensperson

4. Udbredelse af ny mesterlære

Endelig nævner en skole at have gode erfaringer med udbredelse af ny mesterlære til de elever, som ikke fungerer godt på skolebænken, og som i stedet har gavn af den mere praktiske vej til uddannelse. Dette kan f.eks. være unge elever, som er ivrige efter at komme ud på arbejdsmarkedet. En faglærer nævner ligeledes, at denne model kan være god for elever med sprogudfordringer. Det skyldes at eleven kan få trænet sit danske i virksomheden i forbindelse med sit ny mesterlære-forløb, samtidig med at der er fokus på det praktiske fremfor teoretiske og skriftlige.

”

”Vi er begyndt med ny mesterlære for nogle af de her urolige drenge, for de er motiverede, men det med at være i skole, det, synes de ikke, er super fedt. Og det kunne man godt praktisere mere – det passer sindssygt godt for mange af de unge.”

Vidensperson

”

”Vi har i samarbejde med arbejdsgivere taget eleverne ind i ny mesterlære, fordi så får vi dem trænet i det danske, og det har den positive virkning, at man siger til eleven, at du skal gøre noget, det er dit ansvar at gøre noget med dine sproglige udfordringer.”

Faglærer

Metode og datagrundlag

Metode og datagrundlag

Metode

Analysen er gennemført som to parallelle delanalyser med et kombineret kvalitativt og kvantitativt design for at sikre en bred og repræsentativ afdækning af de centrale problemstillinger. Undersøgelsen sigter mod at indsamle viden om både oplæringsansvarliges og praktikvejlederes roller samt undervisningspraksis for elevgrupper med store sproglige og kulturelle forskelle. Metoden er valgt med henblik på at sikre en landsdækkende og repræsentativ analyse af de godkendte oplæringssteder, arbejdspladser og uddannelsesinstitutioner.

Datagrundlag i delanalyse 1: Kvalitet i oplæringen

Desk research: En kortlægning af de eksisterende tilbud, som i samspil med de øvrige datakilder, har bidraget til at identificere mulige huller i støtten og vejledningen af den oplæringsansvarlige.

4 interviews med lærepladskonsulenter: Har skabt indsigt i, hvordan lærepladserne typisk strukturerer oplæring, ofte stillede spørgsmål fra lærepladserne og de eventuelle udfordringer eller barrierer, virksomhederne har ifm. oplæringsforløb.

93 spørgeskemabesvarelser fra oplæringssteder: Med det formål om at give et bredt indblik i, hvorvidt virksomhederne oplever mangel på vejledning i oplæringen, herunder hvordan de i dag strukturerer deres oplæringsforløb og kvalificerer deres oplæringsansvarlige.

12 interviews med uddannelsesansvarlige: Med det formål om at få en dybere viden om forskellige typer virksomheders oplæringspraksis, hvordan de oplever at kombinere teori og praksis, samt om de føler sig hjulpet og vejledt nok i oplæringsprocessen.

Datagrundlag i delanalyse 2: Kvalitet i undervisningen

Observation af undervisningen på 2 skolebesøg: Hvor der er gennemført observationsstudier af undervisningen. Der har været fokus på faglærer-elev-interaktioner, elev-elev-interaktioner, anvendte undervisningsmetoder og elevdeltagelse i undervisningen.

6 interviews med nyuddannede rengøringsteknikere og serviceassistenter: Har givet indblik i de nyuddannedes ideer og perspektiver på mulige måder at imødekomme elevgruppen yderligere med det formål at forhøje undervisningens kvalitet.

1 fokusgruppe med 6 faglærere: Spurgte ind til og drøftede lærernes oplevelser, erfaringer og overvejelser omkring en elevgruppe med sprogligt og kulturelt forskellige baggrunde. Samt hvordan faglærerne helt konkret arbejder med og imødekommer elevgruppen til hverdag og i forskellige undervisningssammenhænge (f.eks. i både praktisk og teoretisk undervisning)

6 videnspersoninterviews: Med fokus på skolernes opfattelser, overvejelser og erfaringer med undervisningen på uddannelser, som har sprogligt og kulturelt diverse elevgruppe, herunder hvilken betydning dette har for undervisningens kvalitet. Derudover skolernes konkrete praksisser og nuværende tiltag for at imødekomme disse særlige elevgrupper.

Kontakt

Henvendelser angående undersøgelsen kan rettes til:

Jacob Yulzari, chefkonsulent

Telefon: 4127 8877

E-mail: jay@mbc.dk